

BELGISCHE KAMER VAN
VOLKSVERTEGENWOORDIGERS

8 augustus 2025

WETSVOORSTEL

houdende maatregelen
ter bescherming van bij publieke participatie
betrokken personen tegen kennelijk
ongegronde vorderingen of
misbruik van procesrecht
("strategische rechtszaken tegen
publieke participatie" of "SLAPP's")

Advies van de Raad van State
Nr. 77.808/VR van 30 juli 2025

Zie:

Doc 56 **0728/ (2024/2025)**:

001: Wetsvoorstel van de heer Van Hecke en mevrouw Schlitz.

CHAMBRE DES REPRÉSENTANTS
DE BELGIQUE

8 août 2025

PROPOSITION DE LOI

portant des mesures visant à protéger
des personnes qui participent
au débat public contre les demandes
en justice manifestement infondées ou
les procédures judiciaires abusives
("poursuites stratégiques altérant le débat
public" ou "SLAPP/poursuites-bâillons")

Avis du Conseil d'État
N° 77.808/VR du 30 juillet 2025

Voir:

Doc 56 **0728/ (2024/2025)**:

001: Proposition de loi de M. Van Hecke et Mme Schlitz.

02009

N-VA	: Nieuw-Vlaamse Alliantie
VB	: Vlaams Belang
MR	: Mouvement Réformateur
PS	: Parti Socialiste
PVDA-PTB	: Partij van de Arbeid van België – Parti du Travail de Belgique
Les Engagés	: Les Engagés
Vooruit	: Vooruit
cd&v	: Christen-Democratisch en Vlaams
Ecolo-Groen	: Ecologistes Confédérés pour l'organisation de luttes originales – Groen
Open Vld	: Open Vlaamse liberalen en democraten
DéFI	: Démocrate Fédéraliste Indépendant
ONAFH/INDÉP	: Onafhankelijk-Indépendant

Afkorting bij de nummering van de publicaties:		Abréviations dans la numérotation des publications:	
DOC 56 0000/000	Parlementair document van de 56 ^e zittingsperiode + basisnummer en volgnummer	DOC 56 0000/000	Document de la 56 ^e législature, suivi du numéro de base et numéro de suivi
QRVA	Schriftelijke Vragen en Antwoorden	QRVA	Questions et Réponses écrites
CRIV	Voorlopige versie van het Integraal Verslag	CRIV	Version provisoire du Compte Rendu Intégral
CRABV	Beknopt Verslag	CRABV	Compte Rendu Analytique
CRIV	Integraal Verslag, met links het definitieve integraal verslag en rechts het vertaalde beknopt verslag van de toezpraken (met de bijlagen)	CRIV	Compte Rendu Intégral, avec, à gauche, le compte rendu intégral et, à droite, le compte rendu analytique traduit des interventions (avec les annexes)
PLEN	Plenum	PLEN	Séance plénière
COM	Commissievergadering	COM	Réunion de commission
MOT	Moties tot besluit van interpellaties (beigekleurig papier)	MOT	Motions déposées en conclusion d'interpellations (papier beige)

ADVIES VAN DE RAAD VAN STATE NR. 77.808/VR VAN 30 JULI 2025

Op 28 mei 2025 is de Raad van State, afdeling Wetgeving, door de Voorzitter van de Kamer van volksvertegenwoordigers verzocht binnen een termijn van dertig dagen een advies te verstrekken over een wetsvoorstel 'houdende maatregelen ter bescherming van bij publieke participatie betrokken personen tegen kennelijk ongegronde vorderingen of misbruik van procesrecht ("strategische rechtszaken tegen publieke participatie" of "SLAPP's"), ingediend door de heer Stefaan VAN HECKE en mevrouw Sarah SCHLITZ (*Parl.St.*, Kamer, 2024-2025, nr. 56 0728/001)'.

Het voorstel is door de verenigde kamers onderzocht op 8 juli 2025. De verenigde kamers waren samengesteld uit Patrick RONVAUX, kamervoorzitter, Wouter PAS, Christine HOREVOETS, Toon MOONEN, Pierre-Olivier DE BROUX en Annelies D'ESPALLIER, staatsraden, Jan VELAERS en Jacques ENGLEBERT, assessoren, en Greet VERBERCKMOES en Vanessa WIAME, griffiers.

Het verslag is uitgebracht door Xavier DELGRANGE, eerste auditeur-afdelingshoofd, en Peter SCHOLLEN, adjunct-auditeur.

De overeenstemming tussen de Franse en de Nederlandse tekst van het advies is nagezien onder toezicht van Patrick RONVAUX.

Het advies, waarvan de tekst hierna volgt, is gegeven op 30 juli 2025.

*

1. Aangezien de adviesaanvraag ingediend is op basis van artikel 84, § 1, eerste lid, 2°, van de wetten 'op de Raad van State', gecoördineerd op 12 januari 1973, beperkt de afdeling Wetgeving zich, overeenkomstig artikel 84, § 3, van de gecoördineerde wetten, voornamelijk tot het onderzoek van de bevoegdheid van de steller van de handeling, de rechtsgrond[‡] en de vraag of de voorgeschreven vormvereisten zijn vervuld.

*

STREKKING VAN HET VOORSTEL

2. Het voorstel strekt in hoofdzaak tot omzetting van richtlijn (EU) 2024/1069 van het Europees Parlement en de Raad van 11 april 2024 'betreffende bescherming van bij publieke participatie betrokken personen tegen kennelijk ongegronde vorderingen of misbruik van procesrecht ("strategische rechtszaken tegen publieke participatie")', de zogeheten "SLAPP's".

[‡] Aangezien het om een voorstel van wet gaat, wordt onder "rechtsgrond" de overeenstemming met de hogere rechtsnormen verstaan.

AVIS DU CONSEIL D'ÉTAT N° 77.808/VR DU 30 JUILLET 2025

Le 28 mai 2025, le Conseil d'État, section de législation, a été invité par le Président de la Chambre des représentants à communiquer un avis dans un délai de trente jours sur une proposition de loi 'portant des mesures visant à protéger des personnes qui participent au débat public contre les demandes en justice manifestement infondées ou les procédures judiciaires abusives ("poursuites stratégiques altérant le débat public" ou "SLAPP/poursuites-bâillons")', déposée par M. Stefaan VAN HECKE et Mme Sarah SCHLITZ (*Doc. parl.*, Chambre, 2024-2025, n° 56 0728/001).

La proposition a été examinée par les chambres réunies le 8 juillet 2025. Les chambres réunies étaient composées de Patrick RONVAUX, président de chambre, Wouter PAS, Christine HOREVOETS, Toon MOONEN, Pierre-Olivier DE BROUX et Annelies D'ESPALLIER, conseillers d'État, Jan VELAERS et Jacques ENGLEBERT, assesseurs, et Greet VERBERCKMOES et Vanessa WIAME, greffiers.

Le rapport a été présenté par Xavier DELGRANGE, premier auditeur chef de section, et Peter SCHOLLEN, auditeur adjoint.

La concordance entre la version française et la version néerlandaise de l'avis a été vérifiée sous le contrôle de Patrick RONVAUX.

L'avis, dont le texte suit, a été donné le 30 juillet 2025.

*

1. Comme la demande d'avis est introduite sur la base de l'article 84, § 1er, alinéa 1er, 2°, des lois 'sur le Conseil d'État', coordonnées le 12 janvier 1973, la section de législation limite essentiellement son examen à la compétence de l'auteur de l'acte, au fondement juridique[‡] ainsi qu'à l'accomplissement des formalités prescrites, conformément à l'article 84, § 3, des lois coordonnées.

*

PORTÉE DE LA PROPOSITION

2. La proposition a pour principal objectif de transposer la directive (UE) 2024/1069 du Parlement européen et du Conseil du 11 avril 2024 'sur la protection des personnes qui participent au débat public contre les demandes en justice manifestement infondées et les procédures judiciaires abusives ("poursuites stratégiques altérant le débat public")', dites "procédures-bâillons" ou "SLAPP's".

[‡] S'agissant d'une proposition de loi, on entend par "fondement juridique" la conformité aux normes supérieures.

Het voorstel wil ook rekening houden met de aanbevelingen van de Raad van Europa en van de Europese Commissie,¹ zodat het een ruimere draagwijdte krijgt dan die van richtlijn (EU) 2024/1069.

Terwijl het toepassingsgebied van richtlijn (EU) 2024/1069 beperkt blijft tot rechtsvorderingen in burgerlijke aangelegenheden met een grensoverschrijdende weerslag, breidt het voorstel het toepassingsgebied van de beoogde maatregelen, met inbegrip van die welke niet grensoverschrijdend zijn, dus uit tot strafzaken.

In het vierde deel van boek IV van het Gerechtelijk Wetboek wordt een nieuw hoofdstuk XXVII ingevoegd.

De artikelen 4 tot 8 van het voorstel voegen daar nieuwe bepalingen in (de artikelen 1385*novies decies* tot 1385*vicies ter* van het Gerechtelijk Wetboek) die specifieke procedure-regels bevatten die aan natuurlijke en rechtspersonen, op grond van hun participatie in het publieke debat, bescherming bieden tegen kennelijk ongegronde rechtsvorderingen of onrechtmatige gerechtelijke procedures tegen participatie in het publieke debat.

Tegelijk wordt een nieuw hoofdstuk X ingevoegd in boek II, titel IV, van het Wetboek van Strafvordering, waarin voor strafzaken voorzien wordt in procedureregels die vergelijkbaar zijn met die welke in het Gerechtelijk Wetboek worden ingevoegd (artikelen 524*octies* tot 524*duodecies* van het Wetboek van Strafvordering – artikelen 12 tot 17 van het voorstel).

Er wordt eveneens voorgesteld een punt 10° in te voegen in artikel 25, § 1, van het Wetboek van internationaal privaatrecht, zodat de erkenning en tenuitvoerlegging van beslissingen gegeven in een land van buiten de Europese Unie kan worden geweigerd in het geval dat de aldaar gevolgde procedure krachtens het Belgische recht beschouwd wordt als kennelijk ongegrond² of onrechtmatig (artikel 9 van het voorstel).

In de artikelen 3 en 10 van het voorstel, die strekken tot invoeging van respectievelijk een punt 20° in artikel 627 van het Gerechtelijk Wetboek en een artikel 96/1 in het Wetboek van internationaal privaatrecht, worden de rechtscollages aangewezen die territoriaal bevoegd zijn om kennis te nemen van vorderingen tot vergoeding van de schade en de kosten die natuurlijke personen of rechtspersonen hebben geleden vanwege een onrechtmatige procedure.

Er wordt ook voorgesteld het Federaal Instituut voor de bescherming en de bevordering van de rechten van de mens aan te wijzen als centraal informatiepunt inzake procedurele waarborgen, beroepsmogelijkheden en beschikbare

La proposition tend également à prendre en compte les recommandations du Conseil de l'Europe et de la Commission européenne¹ afin de lui conférer une portée plus large que celle de la directive (UE) 2024/1069.

Ainsi, tandis que le champ d'application de la directive (UE) 2024/1069 est limité aux demandes en justice dans les matières civiles qui présentent une incidence transfrontalière, la proposition étend le champ des mesures envisagées y compris à celles qui ne présentent pas ce caractère transfrontalier ainsi qu'aux affaires pénales.

Un nouveau chapitre XXVII est inséré dans la quatrième partie du livre IV du Code judiciaire.

Les articles 4 à 8 de la proposition y ajoutent de nouvelles dispositions (articles 1385*novies decies* à 1385*vicies ter* du Code judiciaire) contenant des règles procédurales spécifiques afin de protéger les personnes physiques ou les personnes morales en raison de leur participation au débat public contre les demandes en justice manifestement infondées ou les procédures judiciaires abusives altérant le débat public.

Un nouveau chapitre X est également inséré dans le livre II, titre IV, du Code d'instruction criminelle en vue de prévoir pour les affaires pénales des règles procédurales similaires à celles introduites dans le Code judiciaire (articles 524*octies* à 524*duodecies* du Code d'instruction criminelle – articles 12 à 17 de la proposition).

Il est également proposé d'insérer un 10° à l'article 25, § 1er, du Code de droit international privé pour permettre le refus de la reconnaissance et de l'exécution des décisions rendues dans les pays tiers à l'Union européenne dans le cas où la procédure qui y a été suivie est considérée comme manifestement infondée² ou abusive en vertu du droit belge (article 9 de la proposition).

Les articles 3 et 10 de la proposition, ajoutant respectivement un 20° à l'article 627 du Code judiciaire et un article 96/1 dans le Code de droit international privé, désignent les juridictions territorialement compétentes pour connaître des demandes en réparation des dommages et frais subis par les personnes physiques ou morales en raison d'une procédure abusive.

Il est également proposé de charger l'Institut fédéral pour la protection et la promotion des Droits Humains d'agir en tant que point d'information central sur les garanties procédurales, les voies de recours et les mesures de soutien disponibles pour

¹ Aanbeveling (EU) 2022/758 van de Commissie van 27 april 2022 'over de wijze waarop journalisten en mensenrechtenverdedigers die betrokken zijn bij publieke participatie kunnen worden beschermd tegen kennelijk ongegronde of onrechtmatige gerechtelijke procedures ("strategische rechtszaken tegen publieke participatie")' en aanbeveling CM/Rec(2024)2 van het Comité van ministers van 5 april 2024 'aux États membres sur la lutte contre l'utilisation des poursuites stratégiques contre la participation publique (poursuites-bâillons)'.

² Zie ook opmerking 29.

¹ Recommandation (UE) 2022/758 de la Commission du 27 avril 2022 'sur la protection des journalistes et des défenseurs des droits de l'homme qui participent au débat public contre les procédures judiciaires manifestement infondées ou abusives ("poursuites stratégiques altérant le débat public")' et recommandation CM/Rec(2024)2 du Comité des ministres du 5 avril 2024 aux États membres 'sur la lutte contre l'utilisation des poursuites stratégiques contre la participation publique (poursuites-bâillons)'.

² Voir aussi l'observation 29.

steunmaatregelen voor personen die participeren in het publieke debat en die het slachtoffer zijn van strategische rechtszaken tegen participatie in dat publieke debat (artikel 11 van het voorstel, waarbij een punt 10° ingevoegd wordt in artikel 5, § 1, van de wet van 12 mei 2019 'tot oprichting van een Federaal Instituut voor de bescherming en de bevordering van de rechten van de mens').

Tot slot wordt de Koning ermee belast te voorzien in steunverlening aan initiatieven die gericht zijn op bewustmaking en op de organisatie van informatiecampaagnes over die procedures. Hij moet ook voorzien in opleidingsmogelijkheden in dat verband (artikel 18 van het voorstel).

BEVOEGDHEID

3. Luidens artikel 19, lid 1, van richtlijn (EU) 2024/1069 zorgen de lidstaten ervoor dat natuurlijke personen of rechtspersonen die in het publieke debat participeren in voorkomend geval toegang hebben tot informatie over beschikbare procedurele waarborgen en voorzieningen in rechte, alsook tot bestaande steunmaatregelen zoals rechtsbijstand en financiële en psychologische ondersteuning, indien beschikbaar.

Luidens de derde alinea van hetzelfde lid wordt dergelijke informatie op één plaats in een gemakkelijk toegankelijke vorm verstrekt via een geschikt kanaal, zoals een informatiecentrum, een bestaand knooppunt of een elektronische toegangspoort, waaronder het Europese e-justitieportaal.

De indieners van het voorstel willen die bepaling van richtlijn (EU) 2024/1069 omzetten bij artikel 11, waarin het Federaal Instituut voor de bescherming en de bevordering van de rechten van de mens, opgericht bij de wet van 2 mei 2019, wordt aangewezen als centraal informatiepunt.

Hoewel in het eerste lid van het voorgestelde punt 10° van artikel 5, eerste lid, van die wet verwezen wordt naar de opdrachten bedoeld in artikel 19, lid 1, van richtlijn (EU) 2024/1069, bepaalt het tweede lid daarenboven dat het Instituut ondersteuning biedt aan "slachtoffers van strategische rechtszaken tegen publieke participatie. Het gaat inzonderheid om juridische, financiële, psychologische, praktische en technische ondersteuning."

Doordat de voorliggende bepaling het Instituut opdraagt slachtoffers van strategische rechtszaken tegen participatie in het publieke debat te informeren en te ondersteunen, met name met juridische, financiële en psychologische bijstand, heeft ze betrekking op juridische eerstelijnsbijstand, een aangelegenheid die onder de bevoegdheid van de gemeenschappen ressorteert.

Krachtens artikel 5, § 1, II, 8°, van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 'tot hervorming der instellingen' zijn de gemeenschappen, wat de bijstand aan personen betreft, immers bevoegd voor juridische eerstelijnsbijstand. In de toelichting bij het voorstel dat geleid heeft tot de bijzondere wet van 6 januari

les personnes qui participent au débat public et qui seraient victimes de poursuites stratégiques altérant ce débat public (article 11 de la proposition ajoutant un 10° à l'article 5, § 1er, de la loi du 12 mai 2019 'portant création d'un Institut fédéral pour la protection et la promotion des Droits Humains').

Enfin, le Roi est chargé de prévoir un support aux initiatives visant à sensibiliser et à organiser des campagnes d'information sur ces procédures. Il doit également prévoir des possibilités de formation concernant celles-ci (article 18 de la proposition).

COMPÉTENCE

3. L'article 19, paragraphe 1, alinéa 1er, de la directive (UE) 2024/1069 dispose que les États membres veillent à ce que les personnes physiques ou morales participant au débat public aient accès, s'il y a lieu, aux informations relatives aux garanties procédurales et aux mesures correctrices disponibles ainsi qu'aux mesures de soutien existantes, telles que l'aide judiciaire et le soutien financier et psychologique, le cas échéant.

D'après l'alinéa 3 du même paragraphe, ces informations sont fournies en un seul endroit, dans un format facilement accessible, par un canal approprié, tel qu'un centre d'information, un point focal existant ou un portail électronique, y compris le portail européen e-Justice.

Les auteurs de la proposition entendent transposer cette disposition de la directive (UE) 2024/1069 par l'article 11, lequel désigne comme point central l'Institut fédéral pour la protection et la promotion des Droits Humains, créé par la loi du 12 mai 2019.

Si l'alinéa 1er du 10° proposé de l'article 5, alinéa 1er, de cette loi renvoie aux missions visées par l'article 19.1 de la directive (UE) 2024/1069, l'alinéa 2 prévoit, en outre, que l'Institut "soutient les victimes de poursuites stratégiques altérant le débat public. Il s'agit notamment de l'assistance juridique, financière, psychologique, pratique et technique".

En chargeant l'Institut de la mission d'informer et d'assurer un soutien aux victimes de poursuites stratégiques altérant le débat public, prenant la forme notamment d'une assistance juridique, financière et psychologique, la disposition examinée porte sur l'aide juridique de première ligne, matière qui relève de la compétence des communautés.

En effet, en vertu de l'article 5, § 1er, II, 8°, de la loi spéciale du 8 août 1980 'de réformes institutionnelles', les Communautés sont compétentes, au titre de l'aide aux personnes, en matière d'aide juridique de première ligne. Selon les développements de la proposition devenue la loi spéciale du 6 janvier 2014

2014 'met betrekking tot de Zesde Staatshervorming', die van die aangelegenheid een gemeenschapsbevoegdheid heeft gemaakt, staat het volgende te lezen:

"Met 'juridische eerstelijnsbijstand' wordt bedoeld 'de juridische bijstand die verleend wordt in de vorm van praktische inlichtingen, juridische informatie, een eerste juridisch advies of de verwijzing naar een gespecialiseerde instantie of organisatie' (artikel 508/1 van het Gerechtelijk Wetboek) die georganiseerd wordt door de commissies voor juridische bijstand of door erkende organisaties voor juridische bijstand.

Het Institutioneel Akkoord voor de Zesde Staatshervorming voorziet immers, naast de overdracht van de middelen die de Federale Staat momenteel aan de justitiehuisen besteedt, in de overdracht van de middelen voor juridische eerstelijnsbijstand die georganiseerd wordt door de commissies voor juridische bijstand."³

Evenzo zijn de gemeenschappen krachtens artikel 5, § 1, III, van de bijzondere wet van 8 augustus 1980, ingevoegd bij de bijzondere wet van 6 januari 2014, bevoegd voor "de organisatie, de werking en de opdrachten van de justitiehuisen". In de parlementaire voorbereiding van het voorstel van bijzondere wet wordt één van de opdrachten van de justitiehuisen, namelijk "slachtofferonthaal" als volgt omschreven: "justitieassistenten informeren slachtoffers over de fases van de gerechtelijke procedures en geven informatie over de mogelijkheden van juridische bijstand, psychosociale hulp, schadeloosstelling of financiële hulp."⁴

Uit de parlementaire voorbereiding van de bijzondere wet van 6 januari 2014 volgt dat "cette compétence est conçue de manière large: les missions pouvant à ce titre être confiées aux maisons de justice ou, le cas échéant, à d'autres organismes peuvent porter non seulement sur l'accueil des services d'aide juridique de première ligne en leur sein mais aussi, par exemple, sur l'encadrement des démarches des justiciables et des victimes relatives à l'aide psychosociale, à l'indemnisation auxquelles ils auraient droit ou à l'aide financière dont ils pourraient bénéficier".⁵

Rekening houdend met de aldus gememoreerde bevoegdheidverdelende regels, mag de federale wetgever het Instituut er niet mee belasten ondersteuning te bieden in de vorm van juridische eerstelijnsbijstand in de zin van de bijzondere wet

'relative à la Sixième Réforme de l'État' qui a communautarisé cette matière,

"Par aide juridique de première ligne, il faut entendre 'l'aide juridique accordée sous la forme de renseignements pratiques, d'information juridique, d'un premier avis juridique ou d'un renvoi vers une instance ou une organisation spécialisées' (article 508/1 du Code judiciaire) organisée par les commissions d'aide juridique ou par des organisations d'aide juridique agréées.

L'Accord institutionnel pour la Sixième Réforme de l'État prévoit en effet, outre le transfert des moyens que l'État fédéral consacre actuellement aux maisons de justice, celui des moyens qu'il consacre à l'aide juridique de première ligne organisée par les commissions d'aide juridique"³.

De même, en vertu de l'article 5, § 1er, III, de la loi spéciale du 8 août 1980, inséré par la loi spéciale du 6 janvier 2014, les Communautés sont compétentes pour "l'organisation, le fonctionnement et les missions des maisons de justice". Les travaux préparatoires de la proposition de loi spéciale précisent que, parmi les missions des maisons de justice, figure la "[m]ission d'accueil des victimes: des assistants de justice informent les victimes sur les différentes phases des procédures judiciaires, ainsi que sur les possibilités d'assistance juridique, d'aide psychosociale, d'indemnisation ou d'aide financière"⁴.

Il résulte des travaux préparatoires de la loi spéciale du 6 janvier 2014 "que cette compétence est conçue de manière large: les missions pouvant à ce titre être confiées aux maisons de justice ou, le cas échéant, à d'autres organismes peuvent porter non seulement sur l'accueil des services d'aide juridique de première ligne en leur sein mais aussi, par exemple, sur l'encadrement des démarches des justiciables et des victimes relatives à l'aide psychosociale, à l'indemnisation auxquelles ils auraient droit ou à l'aide financière dont ils pourraient bénéficier"⁵.

Compte tenu des règles répartitrices de compétences ainsi rappelées, le législateur fédéral ne peut charger l'Institut d'assurer un soutien qui prendrait la forme d'une aide juridique de première ligne au sens de la loi spéciale du 8 août 1980,

³ Voorstel van bijzondere wet 'met betrekking tot de Zesde Staatshervorming', *Parl.St.* Senaat 2012-13, nr. 5-2232/1, 65-66.

⁴ Verslag namens de Commissie voor de Institutionele Aangelegenheden van de Senaat over het voorstel van bijzondere wet 'met betrekking tot de Zesde Staatshervorming', *Parl.St.* Senaat 2013-14, nr. 5-2232/5, 179.

⁵ Adv.RvS 71.399/2 van 31 mei 2022 over een voorontwerp dat geleid heeft tot het decreet van de Franse Gemeenschap van 20 juli 2022 'betreffende de begeleiding van slachtoffers van collectieve noodsituaties', nr. 1.3. (eerste vermelding). Adde: HERAUT, A., "Ordre judiciaire", in: UYTENDAELE, M. en VERDUSSEN, M. (eds.), *Dictionnaire de la Sixième Réforme de l'État*, Larcier, 2015, 591-616, in het bijzonder 611-614; ROCHTUS, A. en SOTTIAUX, S., *De defederalisering van justitie*, Intersentia, 2023, 123 en 167.

³ Proposition de loi spéciale 'relative à la Sixième Réforme de l'État', *Doc. parl.*, Sénat, 2012-2013, n° 5-2232/1, pp. 65-66.

⁴ Rapport fait au nom de la Commission des Affaires institutionnelles du Sénat sur la proposition de loi spéciale 'relative à la Sixième Réforme de l'État', *Doc. parl.*, Sénat, 2013-2014, n° 5-2232/5, p. 179.

⁵ Avis 71.399/2 donné le 31 mai 2022 sur un avant-projet devenu le décret de la Communauté française du 20 juillet 2022 'relatif à l'accompagnement des victimes d'urgences collectives', n° 1.3. (première occurrence). Adde, Heraut, A., "Ordre judiciaire", dans: UYTENDAELE, M. et VERDUSSEN, M. (dir.), *Dictionnaire de la Sixième Réforme de l'État*, Bruxelles, Larcier, 2015, pp. 591-616, sp. pp. 611-614; ROCHTUS, A. et SOTTIAUX, S., *De defederalisering van justitie*, Antwerpen, Intersentia, 2023, pp. 123 et 167.

van 8 augustus 1980, aangezien dat niet onder de bevoegdheid van de federale overheid valt. Het dispositief moet dan ook aangepast worden.

Evenzo vereist de oprichting van een enig loket dat informatie biedt over zowel federale als gemeenschapsaangelegenheden dat een samenwerkingsakkoord wordt gesloten volgens de voorwaarden vastgesteld in artikel 92*bis* van de bijzondere wet van 8 augustus 1980.

4. Artikel 18 van het voorstel strekt ertoe de Koning er onder meer mee te belasten om te voorzien in opleidingsmogelijkheden in verband met kennelijk ongegronde vorderingen of misbruik van procesrecht tegen participatie in het publieke debat.

Bij het uitvoeren van deze machtiging zal de Koning er zorg voor moeten dragen de bevoegdheden van de gemeenschappen inzake onderwijs en inzake vorming en beroepsopleiding niet te betreden. Voor zover de opleiding over SLAPP's wordt opgevat als het informeren van burgers en professionals over de procedurele waarborgen en voorzieningen in rechte waarin de federale regelgeving voorziet, kan hiervoor een beroep worden gedaan op de materiële bevoegdheden van de federale overheid.⁶

Ook zou de federale overheid voor personen wier rechtspositie zij bevoegd is vast te stellen, zoals bijvoorbeeld magistraten van de rechterlijke orde, in een opleiding over het thema kunnen voorzien. De voortgezette opleiding, tijdens de loopbaan, van de personen wier rechtspositie is vastgesteld door de federale overheid, ressorteert immers in beginsel onder die overheid, daar die voortgezette opleiding deel uitmaakt van de rechtspositie van die personen.⁷

Men kan de voorliggende bepaling daarentegen niet interpreteren als zou ze de instellingen voor hoger onderwijs ertoe verplichten opleidingen in hun studieprogramma op te nemen in verband met kennelijk ongegronde procedures of misbruik van procesrecht tegen participatie in het publieke debat. De federale wetgever zou zodoende bijvoorbeeld geen gevolg kunnen geven aan punt 17 van aanbeveling (EU) 2022/758 van de Europese Commissie van 27 april 2022 die de lidstaten ertoe oproept "hogeronderwijsinstellingen [aan te moedigen] in hun leerplannen, vooral in rechten- en journalistiekopleidingen, kennis op te nemen over de identificatie van kennelijk ongegronde of onrechtmatige gerechtelijke procedures tegen publieke participatie".

ALGEMENE OPMERKINGEN

I. Omzettingstabellen betreffende de richtlijn

5. Het voorstel strekt tot gedeeltelijke omzetting van een Europese richtlijn.

⁶ Vgl. adv.RvS 72.624/3 van 28 februari 2023 over een voorontwerp dat geleid heeft tot het kaderdecreet van 14 juli 2023 'over de handhaving van Vlaamse regelgeving', opmerking 7.5 (*Parl.St. VI.Parl. 2022-23, nr. 1724/1*).

⁷ Vgl. GwH 5 mei 2004, nr. 67/2004, B.6.2.

dès lors que cela ne relève pas de la compétence de l'autorité fédérale. Le dispositif sera dès lors adapté.

De même, la création d'un guichet unique proposant des informations à la fois sur des matières fédérales et communautaires requiert l'adoption d'un accord de coopération dans les conditions fixées par l'article 92*bis* de la loi spéciale du 8 août 1980.

4. L'article 18 de la proposition vise à charger le Roi de prévoir entre autres des possibilités de formation concernant les procédures manifestement infondées ou les abus de procédure à l'encontre de la participation au débat public.

Lorsqu'il mettra cette habilitation en œuvre, le Roi devra veiller à ne pas empiéter sur les compétences des communautés en matière d'enseignement ainsi que de formation et de formation professionnelle. Dans la mesure où la formation sur les SLAPP/poursuites-bâillons est conçue comme un moyen d'informer les citoyens et les professionnels sur les garanties procédurales et les règles de droit prévues par la réglementation fédérale, on peut invoquer à cette fin les compétences matérielles de l'autorité fédérale⁶.

L'autorité fédérale pourrait également prévoir une formation sur ce thème destinée aux personnes dont elle est habilitée à déterminer le statut juridique, comme les magistrats de l'ordre judiciaire. La formation continue, en cours de carrière, des personnes dont le statut est fixé par l'autorité fédérale relève en principe de cette autorité, car cette formation continue fait partie du statut juridique de ces personnes⁷.

La disposition examinée ne pourrait en revanche être interprétée en manière telle qu'elle aurait pour effet d'obliger les établissements d'enseignement supérieur à inclure dans leurs programmes d'études des formations relatives aux procédures manifestement infondées ou aux procédures judiciaires abusives altérant le débat public. Le législateur fédéral ne pourrait ainsi donner suite, par exemple, au point 17 de la Recommandation (UE) 2022/758 de la Commission européenne du 27 avril 2022, laquelle invite les États membres à "encourager les établissements d'enseignement supérieur à inclure dans leurs programmes, en particulier pour les diplômes de droit et de journalisme, des connaissances sur la manière de reconnaître les procédures judiciaires manifestement infondées ou abusives altérant le débat public".

OBSERVATIONS GÉNÉRALES

I. Tableaux de transposition de la directive

5. La proposition entend transposer partiellement une directive européenne.

⁶ Comparer avec l'avis 72.624/3 donné le 28 février 2023 sur un avant-projet devenu le décret-cadre du 14 juillet 2023 'relatif au maintien de la réglementation flamande', observation 7.5, *Doc. parl., Parl. fl., 2022-2023, n° 1724/1*.

⁷ Comparer avec C.C., 5 mai 2004, n° 67/2004, B.6.2.

In de beginselen van de wetgevingstechniek, opgesteld door de afdeling Wetgeving, wordt de stellers van ontwerpen verzocht om bij de omzetting van richtlijnen omzettingstabellen op te maken.⁸ Die tabellen, die garant staan voor de kwaliteit van de omzetting, moeten in principe tegelijk met de adviesaanvraag worden meegedeeld aan de afdeling Wetgeving, wat het onderzoek van het voorstel binnen de toegemeten termijn vergemakkelijkt. Ze maken het ook mogelijk dat de wetgevende vergadering waaraan het voorstel voorgelegd wordt, alsook de adressaten van de regel, over alle nuttige informatie over de beoogde omzetting beschikken.

De hoofdindieners van het voorstel, die door de voorzitter van de Kamer als gemachtigde is aangewezen, heeft op verzoek van een van de auditoren-rapporteurs omzettingstabellen overgezonden.

Er moet op worden toegezien dat die tabellen in de parlementaire stukken worden opgenomen.

II. Verduidelijking van een aantal begrippen van het dispositief

6.1. De voorgestelde bepalingen strekken ertoe in het Gerechtelijk Wetboek, in het Wetboek van internationaal privaatrecht en in het Wetboek van Strafvordering bijzondere procedureregels in te voegen in het kader van gerechtelijke procedures ingesteld tegen natuurlijke of rechtspersonen vanwege hun participatie in het publieke debat, wanneer duidelijk is dat die procedures niet zijn ingesteld om een recht te doen gelden of effectief uit te oefenen, maar in de eerste plaats om de participatie van de betrokken personen in het publieke debat te verhinderen, te beperken of te bestraffen door middel van kennelijk ongegronde vorderingen.

Aangezien de rechter bijzondere procedureregels hoort toe te passen ingeval dergelijke procedures zijn ingesteld, moet het toepassingsgebied van de voorgestelde bepalingen zo nauwkeurig mogelijk worden afgebakend, dit met het oog op de rechtszekerheid.

In dat verband levert het voorstel een aantal moeilijkheden op, in het bijzonder ten aanzien van de begrippen die verwijzen naar misbruik van de procedure of het procesrecht en naar participatie in het publieke debat.

6.2. In dit verband moet er rekening gehouden worden met het feit dat de bepalingen die in het Gerechtelijk Wetboek worden ingevoegd, strekken tot omzetting van richtlijn (EU) 2024/1069, zoals in artikel 2 van het voorstel wordt gesteld.

In beginsel dienen de begrippen en de definities van de richtlijn letterlijk te worden overgenomen in de nationale wetgeving die de richtlijn omzet. Dit verhindert echter niet dat indien de richtlijn in een bepaalde taalversie gebruik maakt van begrippen die onvoldoende precies zijn, het aanbeveling verdient in de overeenstemmende taalversie van de nationale

⁸ *Beginnelsen van de wetgevingstechniek - Handleiding voor het opstellen van wetgevende en reglementaire teksten*, www.raadvst-consetat.be, tab "Wetgevingstechniek", aanbevelingen 191 tot 193.

Les principes de technique législative établis par la section de législation invitent les auteurs de textes, lors d'une transposition de directive, à établir des tableaux de transposition⁸. Ces tableaux, qui sont gages de qualité de la transposition, doivent en principe être communiqués à la section de législation dès l'envoi de la demande d'avis ce qui permet de faciliter l'examen de la proposition dans les délais impartis. Ils permettent également à l'assemblée législative saisie de la proposition et aux destinataires de la règle de disposer de toute l'information utile relative à la transposition envisagée.

Des tableaux de transposition ont été communiqués par l'auteur principal de la proposition désigné comme mandataire par le Président de la Chambre, à la demande de l'un des auditores rapporteurs.

Il sera veillé à ce qu'ils figurent dans les documents parlementaires.

II. Précisions de certaines notions du dispositif

6.1. Les dispositions proposées tendent à insérer dans le Code judiciaire, le Code de droit international privé et le Code d'instruction criminelle des règles procédurales particulières dans le cadre de procédures judiciaires engagées contre des personnes physiques ou morales en raison de leur participation au débat public lorsqu'il est manifeste que ces procédures ne sont pas introduites en vue de faire valoir ou d'exercer effectivement un droit mais ont pour objet principal d'empêcher, de restreindre ou de pénaliser la participation des personnes concernées au débat public, en poursuivant des demandes ou des prétentions manifestement non fondées.

Compte tenu de ce que, dans l'hypothèse où de telles procédures seraient engagées, le juge est tenu d'appliquer des règles procédurales particulières, la sécurité juridique impose que le champ d'application des dispositions envisagées soit circonscrit avec la plus grande précision.

À cet égard, la proposition pose un certain nombre de difficultés, en particulier en ce qui concerne les notions qui renvoient au détournement de procédure ou à l'abus de droit procédural ainsi qu'au débat public et à la participation publique.

6.2. À cet égard, il convient de tenir compte du fait que, comme le prescrit l'article 2 de la proposition, les dispositions insérées dans le Code judiciaire tendent à transposer la directive (UE) 2024/1069.

En principe, les notions et définitions de la directive doivent être reproduites littéralement dans la législation nationale transposant la directive. Toutefois, il n'en demeure pas moins que si la directive utilise dans une version linguistique donnée des notions qui ne sont pas suffisamment précises, il est recommandé d'utiliser une notion plus précise dans la version

⁸ *Principes de technique législative - Guide de rédaction des textes législatifs et réglementaires*, www.raadvst-consetat.be, onglet "Technique législative", recommandations 191 à 193.

wetgeving een accurater begrip te gebruiken, zonder de inhoud ervan te wijzigen.

6.3. Gelet op het feit dat de indieners van het voorstel de voorgestelde regeling beogen uit te breiden tot strafzaken en tot niet-grensoverschrijdende zaken, moeten de bij de omzetting van de richtlijn gebruikte begrippen en definities ook gebruikt worden in de voorgestelde wijzigingen van het Wetboek van Strafvordering en van het Wetboek van internationaal privaatrecht, zodat de rechtszekerheid ook wordt gewaarborgd door een nauwkeurige afbakening van het toepassingsgebied.

6.4. In artikel 4, 1), van richtlijn (EU) 2024/1069 wordt het begrip “publieke participatie” gedefinieerd als “het doen van enige verklaring of activiteit door een natuurlijke persoon of een rechtspersoon in de uitoefening van het recht op vrijheid van meningsuiting en van informatie, vrijheid van kunsten en wetenschappen, of vrijheid van verzameling en vereniging, alsmede enige daarmee rechtstreeks verband houdende voorbereidende, ondersteunende of bijstandsverlenende activiteiten, die betrekking hebben op een zaak van algemeen belang”.

Artikel 4, 3), van richtlijn (EU) 2024/1069 hanteert het begrip “misbruik van procesrecht gericht tegen publieke participatie”, dat als volgt wordt gedefinieerd:

“gerechtelijke procedures die niet worden ingeleid om daadwerkelijk een recht te doen gelden of uit te oefenen, maar die als voornaamste doel het voorkomen, beperken of bestraffen van publieke participatie hebben, waarbij vaak misbruik wordt gemaakt van ongelijke machtsverhoudingen tussen de partijen en ongegronde vorderingen worden ingesteld. Mogelijke aanwijzingen voor een dergelijk doel omvatten bijvoorbeeld:

a) de onevenredige, buitensporige of onredelijke aard van de vordering of een deel daarvan, met inbegrip van de buitensporige waarde van het geschil;

b) het bestaan van meerdere procedures die door de eiser of met hem of haar gelieerde partijen aanhangig zijn gemaakt in verband met soortgelijke aangelegenheden;

c) intimidatie, pesterijen of bedreigingen door de eiser of diens vertegenwoordigers voor of tijdens de gerechtelijke procedure, alsmede gelijksoortige gedragingen door de eiser in gelijksoortige of gelijktijdige zaken;

d) het te kwader trouw gebruiken van procedurele tactieken, zoals het vertragen van de procedure, forumshopen door middel van fraude of misbruik van procesrecht of het te kwader trouw stopzetten van zaken in een later stadium van de procedure.”

6.5. Het begrip “publieke participatie”, dat gebruikt wordt in de meeste voorgestelde bepalingen, wordt niet gedefinieerd in het dispositief zelf terwijl het wel een kernbegrip is om het toepassingsgebied van de wet te kunnen bepalen. Alleen in de voorafgaande opmerking in de toelichting bij de artikelen van het voorstel wordt verwezen naar artikel 4, 1), van richtlijn (EU) 2024/1069, alsook naar het begrip “zaak

linguïstiek correspondentie van de nationale wetgeving, zonder de inhoud ervan te wijzigen.

6.3. Compte tenu de ce que l'intention des auteurs de la proposition est d'étendre le régime proposé aux affaires pénales et à celles qui ne présentent pas un caractère transfrontalier, les notions et définitions employées dans la transposition de la directive doivent également être utilisées dans les modifications proposées du Code d'instruction criminelle et du Code de droit international privé afin d'assurer également la sécurité juridique en déterminant de manière précise le champ d'application de la loi.

6.4. L'article 4, 1), de la directive (UE) 2024/1069 définit le “débat public” comme étant “toute déclaration exprimée ou toute activité menée par une personne physique ou morale dans l'exercice du droit à la liberté d'expression et d'information, à la liberté des arts et des sciences ou à la liberté de réunion et d'association, ainsi que les actions préparatoires, de soutien ou d'assistance qui y sont directement liées, et qui concerne une question d'intérêt public”.

L'article 4, 3), de la directive (UE) 2024/1069 recourt à la notion de “procédures judiciaires abusives altérant le débat public” et la définit comme:

“des procédures judiciaires qui ne sont pas engagées en vue de faire véritablement valoir ou d'exercer un droit, mais qui ont pour principale finalité d'empêcher, de restreindre ou de pénaliser le débat public, fréquemment en exploitant un déséquilibre de pouvoir entre les parties, et qui tendent à faire aboutir des demandes en justice infondées. Les indications d'une telle finalité incluent par exemple:

a) le caractère disproportionné, excessif ou déraisonnable de la demande en justice ou d'une partie de celle-ci, y compris la valeur excessive du litige;

b) l'existence de procédures multiples engagées par le requérant ou des parties associées concernant des questions similaires;

c) de l'intimidation, du harcèlement ou des menaces de la part du requérant ou de ses représentants, avant ou pendant la procédure, ainsi que tout comportement semblable du requérant dans des cas similaires ou concomitants;

d) le recours de mauvaise foi à des manœuvres procédurales, telles que les manœuvres dilatoires, la recherche frauduleuse ou abusive de la juridiction la plus favorable ou le désistement de mauvaise foi d'une affaire à un stade ultérieur de la procédure”.

6.5. La notion de “débat public”, utilisée dans la plupart des dispositions proposées, n'est pas définie dans le dispositif lui-même alors qu'elle constitue une notion centrale pour déterminer le champ d'application de la loi. Seule la remarque préliminaire figurant dans le commentaire des articles de la proposition renvoie à l'article 4, 1), de la directive (UE) 2024/1069 ainsi qu'à la notion de “question d'intérêt public”, entendue comme

van algemeen belang”, dat opgevat wordt als “alle zaken die het publiek zodanig raken dat het publiek er om legitieme redenen interesse voor kan hebben”, terwijl in artikel 4, 2), van de richtlijn de gebieden opgesomd worden waarin die zaken kunnen opduiken.

Het dispositief moet worden aangevuld zodat het een definitie bevat van de begrippen “publiek debat” en “zaak van algemeen belang”.

In de Nederlandse tekst van het voorstel wordt, in navolging van de Nederlandse tekst van de richtlijn, het begrip “publieke participatie” gebruikt. Ter wille van de duidelijkheid is het niettemin aan te bevelen het meer accurate begrip “publiek debat” te hanteren. In de plaats van “betrokkenheid bij publieke participatie” wordt vervolgens beter telkens verwezen naar “participatie in een publiek debat”.

6.6.1. In het voorgestelde artikel 1385*vicies ter*, eerste lid, van het Gerechtelijk Wetboek (artikel 8 van het voorstel) is sprake van “misbruik van procesrecht/abus de procédure”. Dat artikel luidt als volgt:

“In een gerechtelijke procedure tegen een natuurlijke persoon of rechtspersoon vanwege zijn betrokkenheid bij publieke participatie is er sprake van misbruik van procesrecht als het gaat om een procedure die niet wordt ingeleid om daadwerkelijk een recht te doen gelden of uit te oefenen, maar die als voornaamste doel het voorkomen, beperken of bestraffen van publieke participatie heeft, en die ongegronde vorderingen nastreeft.”

Krachtens het tweede lid van dezelfde bepaling wordt aan de partij die “misbruik maakt van procesrecht” ook een geldboete opgelegd.

In de Nederlandse tekst van het voorstel wordt systematisch het begrip “misbruik van procesrecht” gebruikt. De Franse tekst hanteert verschillende begrippen om hetzelfde uit te drukken. Zo strekt artikel 3 van het voorstel ertoe artikel 627 van het Gerechtelijk Wetboek aan te vullen zodat de rechtbank wordt aangewezen die territoriaal bevoegd is om kennis te nemen van een vordering tot vergoeding van de schade en de kosten die een natuurlijke persoon of rechtspersoon heeft geleden door een vordering ingesteld bij een rechter in een land buiten de Unie en waarbij “un abus de droit procédural” (“misbruik van procesrecht”) werd gemaakt.

De Franse tekst van het voorgestelde artikel 524*undecies* van het Wetboek van Strafvordering (artikel 16 van het voorstel) wil de rechter bevoegd maken om een burgerlijke partij in geval van “abus de procédure” te veroordelen tot het betalen van een geldboete en in voorkomend geval van een schadevergoeding, alsook om te bevelen dat het vonnis op kosten van die burgerlijke partij wordt bekendgemaakt. In het derde lid van dezelfde bepaling wordt daarentegen het begrip “abus de droit procédural” gebruikt, net zoals in de Franse tekst van het voorgestelde artikel 96/1 van het Wetboek van internationaal privaatrecht (artikel 10 van het voorstel).

“toutes les questions qui touchent l’intérêt public au point qu’il peut légitimement s’y intéresser” alors que l’article 4, 2), de la directive précise les domaines dans lesquels ces questions peuvent se poser.

Le dispositif sera complété afin d’y faire figurer la définition des notions de “débat public” et de “question d’intérêt public”.

La version néerlandaise de la proposition emploie, à l’instar du texte néerlandais de la directive (UE) 2024/1069, la notion de “publieke participatie”. Dans un souci de clarté, il est néanmoins recommandé d’utiliser la notion, plus précise, de “publiek debat”. Au lieu de faire référence à “betrokkenheid bij publieke participatie”, mieux vaut donc chaque fois faire référence par la suite à “participatie in een publiek debat”.

6.6.1. Il est question d’“abus de procédure/misbruik van procesrecht” à l’article 1385*vicies ter*, alinéa 1er, proposé du Code judiciaire (article 8 de la proposition), lequel est rédigé comme suit:

“Dans le cadre d’une procédure judiciaire engagée contre une personne physique ou morale en raison de sa participation au débat public, il y a abus de procédure si la procédure n’est pas engagée en vue de faire valoir ou d’exercer effectivement un droit, mais a pour objet principal d’empêcher, de restreindre ou de pénaliser la participation au débat public, et poursuit des demandes non fondées”.

L’alinéa 2 de la même disposition prévoit également d’infliger une amende à la partie qui commet un “abus de procédure/misbruik van procesrecht”.

Dans la version néerlandaise de la proposition, il est fait référence systématiquement à la notion de “misbruik van procesrecht”. Dans la version française, des notions différentes sont également utilisées pour indiquer la même chose. Ainsi, l’article 3 de la proposition tend à compléter l’article 627 du Code judiciaire afin de désigner le tribunal territorialement compétent pour connaître d’une action en réparation des dommages et des frais subis par une personne physique ou morale à la suite d’une action intentée devant un juge d’un pays tiers à l’Union et dans le cadre de laquelle “un abus de droit procédural” a été commis.

Quant au texte français de l’article 524*undecies* proposé du Code d’instruction criminelle (article 16 de la proposition), il entend donner compétence au juge pour condamner une partie civile, en cas d’“abus de procédure”, à payer une amende et, le cas échéant, à des dommages et intérêts ainsi qu’à ordonner que le jugement soit publié à ses frais. L’alinéa 3 de la même disposition utilise en revanche la notion d’“abus de droit procédural”, tout comme la version française de l’article 96/1 proposé du Code de droit international privé (article 10 de la proposition).

De Franse tekst hanteert eveneens de begrippen “détournement de procédure”⁹ of “poursuites stratégiques”.¹⁰

6.6.2. Om te voorkomen dat verwarring zou ontstaan door dat alternatieve begrippen worden gehanteerd die niet met de terminologie van richtlijn (EU) 2024/1069 overeenstemmen, moet men, rekening houdend met de definitie in artikel 4, 3), van de richtlijn, in de Franse tekst van het voorstel het begrip “procédure judiciaire abusive altérant le débat public” gebruiken in plaats van “abus de procédure”, “abus de droit procédural”, “détournement de procédure” en “poursuites stratégiques”. In de Nederlandse tekst moet het begrip “misbruik van procesrecht” telkens worden vervuld, bijvoorbeeld met de woorden “gericht tegen participatie in een publiek debat”.

6.6.3. Voorts moet het dispositief worden aangevuld met een definitie van het begrip “misbruik van procesrecht gericht tegen participatie in een publiek debat / procédures judiciaires abusives altérant le débat public”.

Voor een correcte omzetting van richtlijn (EU) 2024/1069 is het des te meer nodig een definitie te hanteren die is afgestemd op de definitie in artikel 4, 3),¹¹ van die richtlijn, daar de begrippen “vaak” en “misbruik van ongelijke machtsverhoudingen tussen de partijen” tot de essentiële elementen van die definitie behoren. Die begrippen ontbreken in de definitie van “misbruik van procesrecht” in de zin van het voorgestelde artikel 1385*vicies ter* van het Gerechtelijk Wetboek.

6.6.4. Volgens de definitie in artikel 4, 3), van richtlijn (EU) 2024/1069 wordt “misbruik van procesrecht gericht tegen publieke participatie” beschouwd als misbruik wanneer het tot “ongegronde” vorderingen leidt.

Over het misbruik van vorderingen stelt overweging 28 van richtlijn (EU) 2024/1069 het volgende:

“Misbruik van procesrecht gericht tegen publieke participatie gaat doorgaans gepaard met door de eiser te kwader trouw ingezette procesacties, met betrekking tot de keuze van het rechtsgebied, het invoeren van een of meer *volledig of gedeeltelijk ongegronde* (eigen cursivering) vorderingen, het eisen van buitensporige schadevergoedingen, het gebruik van vertragingstrategieën of het stopzetten van zaken in een later stadium van de procedure, het aanhangig maken van meerdere rechtszaken over soortgelijke kwesties en het veroorzaken van onevenredige kosten voor de verweerder in de procedure.”

Daaruit volgt dat dergelijke procedures als misbruik kunnen worden beschouwd, ook als ze zouden leiden tot vorderingen die gedeeltelijk ongegrond zijn.

⁹ Artikel 9 van het voorstel, waarbij een punt 10° ingevoegd wordt in artikel 25, § 1, van het Wetboek van internationaal privaatrecht.

¹⁰ Artikel 11 van het voorstel, waarbij een punt 10° ingevoegd wordt in artikel 5, eerste lid, van de wet van 12 mei 2019.

¹¹ Aanwijzingen om te besluiten dat een procedure als voornaamste doel het voorkomen, beperken of bestraffen van participatie in een publiek debat heeft, zoals de tekst van de richtlijn er bevat, kunnen tijdens de parlementaire bespreking worden toegelicht.

Dans la version française, les notions de “détournement de procédure”⁹ ou de “poursuites stratégiques”¹⁰ sont également utilisées.

6.6.2. Compte tenu de la définition dans l'article 4, 3), de la directive (UE) 2024/1069, et afin d'éviter toute confusion liée à l'emploi alternatif de notions qui ne correspondent pas à la terminologie de la directive, dans le texte français de la proposition, les notions d'“abus de procédure”, d'“abus de droit procédural”, de “détournement de procédure” et de “poursuites stratégiques” seront remplacées par la notion de “procédure judiciaire abusive altérant le débat public”. Dans la version néerlandaise, la notion de “misbruik van procesrecht” sera chaque fois complétée, par exemple par les mots “gericht tegen participatie in een publiek debat”.

6.6.3. Le dispositif sera en outre complété afin d'y faire figurer la définition de la notion de “procédures judiciaires abusives altérant le débat public/misbruik van procesrecht gericht tegen participatie in een publiek debat”.

Le recours à une définition alignée sur celle de l'article 4, 3)¹¹, de la directive (UE) 2024/1069 est d'autant plus nécessaire pour assurer la correcte transposition de celle-ci que figurent parmi les éléments essentiels de cette définition l'idée de fréquence et d'exploitation d'un déséquilibre de pouvoirs entre les parties, éléments qui sont absents de la définition de l'abus de procédure au sens de l'article 1385*vicies ter* proposé du Code judiciaire.

6.6.4. Telles qu'elles sont définies par l'article 4, 3), de la directive (UE) 2024/1069, les procédures judiciaires altérant le débat public sont considérées comme abusives lorsqu'elles tendent à faire aboutir des demandes en justice “infondées”.

Le considérant 28 de la directive (UE) 2024/1069 précise ce qui suit au sujet des demandes en justice abusives:

“Les procédures judiciaires abusives altérant le débat public impliquent généralement des manœuvres judiciaires déployées par le requérant et utilisées de mauvaise foi, telles que des manœuvres relatives au choix de la juridiction, le recours à une ou plusieurs demandes en justice totalement ou partiellement infondées (nous soulignons), l'introduction de demandes en justice excessives, le recours à des manœuvres dilatoires ou la décision de se désister d'une affaire à un stade ultérieur de la procédure, l'ouverture de procédures multiples sur des questions similaires, et des manœuvres visant à occasionner des frais disproportionnés pour le défendeur”.

Il en ressort que de telles procédures peuvent être considérées comme abusives même dans l'hypothèse où elles aboutiraient à des demandes partiellement infondées.

⁹ Article 9 de la proposition insérant un 10° à l'article 25, § 1er, du Code de droit international privé.

¹⁰ Article 11 de la proposition insérant un 10° à l'article 5, alinéa 1er, de la loi du 12 mai 2019.

¹¹ Les indications permettant de conclure qu'une procédure a pour principale finalité d'empêcher, de restreindre ou de pénaliser la participation au débat public, telles qu'en contient le texte de la directive (UE) 2024/1069, peuvent être explicitées lors des débats parlementaires.

In hun huidige vorm lijken de voorgestelde bepalingen echter alleen rekening te houden met het geval waarin de vorderingen kennelijk ongegrond zijn, maar niet met het geval waarin deze slechts gedeeltelijk ongegrond zijn.¹²

Om elke rechtsonzekerheid met betrekking tot het toepassingsgebied van de wet te voorkomen, moet men in het dispositief nader bepalen dat het gaat om vorderingen die kennelijk volledig of gedeeltelijk ongegrond zijn.

III. Toepassing van de voorgestelde regeling op de strafrechtspleging

7. Hoofdstuk 3 van het voorstel strekt ertoe om verder te gaan dan de regeling waarin wordt voorzien in de richtlijn door, wat de strafrechtspleging betreft, een vergelijkbaar beschermingsregime in te voeren tegen SLAPP's. Daartoe wordt het Wetboek van Strafvordering gewijzigd, door de invoering van een aantal bepalingen die zijn afgestemd op de bepalingen die worden ingevoegd in het Gerechtelijk Wetboek en het Wetboek van Internationaal Privaatrecht.

De bijzondere aard van de strafrechtspleging maakt echter dat een volkomen parallelisme met de burgerlijke rechtspleging niet steeds mogelijk is. Tijdens de parlementaire bespreking zullen daarom in een aantal gevallen meer op de strafrechtspleging afgestemde oplossingen moeten worden gezocht. Dat blijkt alleszins uit wat hierna wordt opgemerkt.

8.1. In de toelichting wordt gewezen op het bestaan van de rechtstreekse dagvaarding voor de strafrechter en de klacht met burgerlijke partijstelling voor de onderzoeksrechter om het nemen van maatregelen inzake strafprocesrecht te verantwoorden. In de tekst van de voorgestelde artikelen van het Wetboek van Strafvordering wordt echter niet uitdrukkelijk bepaald dat die maatregelen enkel gelden wanneer de strafvordering op gang wordt gebracht door een burgerlijke partij, en niet door het openbaar ministerie. Gevraagd of dat de bedoeling is, antwoordde de gemachtigde:

“Het is de bedoeling om enkel in zaken waarbij de strafvordering op gang is gebracht door een burgerlijke partij (hetzij op grond van artikel 63 Sv., hetzij op grond van de artikelen 145 of 182 Sv.) deze regels van toepassing te maken. De woorden ‘uitgaat van de burgerlijke partij’ in de ontworpen artikelen 524*octies* en 524*novies* Sv. weerspiegelen die bedoeling.

Als een zaak is geïnitieerd door het openbaar ministerie, gelden die regels dus niet. Het openbaar ministerie wordt immers geacht het openbaar belang te verdedigen.”

Nog volgens de gemachtigde zal de regeling niet van toepassing zijn wanneer een burgerlijke partijstelling volgt nadat het openbaar ministerie de strafvordering op gang heeft gebracht, maar wel wanneer het openbaar ministerie een vordering instelt nadat een burgerlijke partij de strafvordering op gang heeft gebracht.

¹² Zie de artikelen 5, 8, 13 en 16 van het voorstel.

Or telles qu'elles sont rédigées, les dispositions proposées ne semblent envisager que l'hypothèse où les demandes seraient manifestement infondées sans envisager qu'elles puissent ne l'être que partiellement¹².

Afin d'éviter toute insécurité juridique quant au champ d'application de la loi, le dispositif précisera qu'il s'agit de poursuivre des demandes manifestement infondées totalement ou partiellement.

III. Application du régime proposé aux procédures pénales

7. Le chapitre 3 de la proposition vise à aller au-delà de ce que prévoient les dispositions de la directive (UE) 2024/1069 en instaurant, en matière de procédure pénale, un régime de protection similaire contre les SLAPP/poursuites-bâillons. C'est à cette fin que le Code d'instruction criminelle est modifié par l'insertion d'un certain nombre de dispositions alignées sur celles qui sont insérées dans le Code judiciaire et le Code de droit international privé.

Cependant, la nature particulière de la procédure pénale implique qu'un parallélisme complet avec la procédure civile n'est pas toujours possible. Dans un certain nombre de cas, il faudra dès lors rechercher des solutions plus adaptées à la procédure pénale au cours des débats parlementaires. C'est en tout cas ce qui ressort des observations formulées ci-dessous.

8.1. Les développements notent l'existence de la citation directe devant le juge pénal ainsi que la plainte avec constitution de partie civile devant le juge d'instruction afin de justifier la prise de mesures en matière de procédure pénale. Le texte des articles proposés du Code d'instruction criminelle ne précise toutefois pas explicitement que ces mesures s'appliquent uniquement lorsque la procédure pénale est engagée par une partie civile, et non par le ministère public. À la question de savoir si telle est l'intention, le délégué a donné la réponse suivante:

“Het is de bedoeling om enkel in zaken waarbij de strafvordering op gang is gebracht door een burgerlijke partij (hetzij op grond van artikel 63 Sv., hetzij op grond van de artikelen 145 of 182 Sv.) deze regels van toepassing te maken. De woorden ‘uitgaat van de burgerlijke partij’ in de ontworpen artikelen 524*octies* en 524*novies* Sv. weerspiegelen die bedoeling.

Als een zaak is geïnitieerd door het openbaar ministerie, gelden die regels dus niet. Het openbaar ministerie wordt immers geacht het openbaar belang te verdedigen”.

Toujours selon le délégué, le régime ne sera pas applicable lorsqu'il y aura constitution de partie civile après que le ministère public aura mis l'action publique en mouvement, mais il s'appliquera lorsque le ministère public introduira une demande après qu'une partie civile aura mis l'action publique en mouvement.

¹² Voir les articles 5, 8, 13 et 16 de la proposition.

8.2. Die bedoeling komt nog niet voldoende tot uiting in de tekst van de voorgestelde artikelen 524*octies* en 524*novies* van het Wetboek van Strafvordering (artikelen 13 en 14 van het voorstel). Het feit dat het moet gaan om “een vordering” die “uitgaat van de burgerlijke partij” impliceert immers niet met zekerheid dat het de *strafvordering* betreft, en niet (louter) een burgerlijke vordering. In de tekst moet dus worden verduidelijkt dat enkel de situatie wordt beoogd waarin de benadeelde door zijn initiatief de strafvordering op gang heeft gebracht.

9.1. Zelfs als ze in de voorgaande zin wordt verduidelijkt, bevat de voorgestelde regeling in strafzaken geen onderscheiden regels voor de gevallen van rechtstreekse dagvaarding en de gevallen van klacht met burgerlijke partijstelling voor de onderzoeksrechter. Nochtans verlopen beide procedures zeer verschillend. De gemachtigde verklaarde daarover:

“Het is de bedoeling deze regels louter van toepassing te maken op de behandeling van de zaak voor het vonnisgerecht (de bodemrechter), niet voor de onderzoeksrechter of voor het onderzoeksgerecht (de raadkamer). Ze worden daarom ingevoegd in boek II van het Wetboek van Strafvordering.

Zowel de onderzoeksrechter als het onderzoeksgerecht zullen mogelijk oordelen dat de vordering geen kans op slagen heeft (bijvoorbeeld ingeval het om een SLAPP gaat) of dat er onvoldoende aanwijzingen zijn dat de persoon of personen die voorwerp zijn van de klacht met burgerlijke partijstelling zich schuldig hebben gemaakt aan de door de burgerlijke partij aangevoerde misdrijven, zodat de zaak niet voor de bodemrechter komt.”

9.2. Daaruit volgt echter dat de voorgestelde regeling in strafzaken vrijwel uitsluitend een nuttig effect lijkt te zullen kunnen hebben in gevallen van rechtstreekse dagvaarding. Bij een klacht met burgerlijke partijstelling wordt immers een onderzoek gevoerd door de onderzoeksrechter, waarna over de regeling van de rechtspleging wordt geoordeeld door de raadkamer. Van een behandeling van de zaak door het vonnisgerecht kan pas sprake zijn als de raadkamer de zaak verwijst naar de bevoegde strafrechtbank, hetgeen de aanwezigheid van voldoende bezwaren veronderstelt (zie hoofdstuk IX van het eerste boek van het Wetboek van Strafvordering). Dat sluit op het eerste gezicht uit dat de vordering “kennelijk ongegrond” zou zijn in de zin van het voorgestelde artikel 524*octies* van het Wetboek van Strafvordering (artikel 13 van het voorstel), zodat de regeling in die bepaling die gericht is op een vroegtijdige afwijzing van de zaak als een SLAPP door het vonnisgerecht niet dienstig voorkomt. Een vroegtijdige afwijzing lijkt vooral een nuttig effect te kunnen hebben in de fase van de regeling van de rechtspleging door de raadkamer.

Er kan zich nog een ander geval voordoen, dat niet in het dispositief wordt vermeld en dat nogmaals aantoont hoe moeilijk het is de regels van het burgerlijk recht om te zetten in strafzaken. Het gaat om het geval waarin het openbaar ministerie de procedure opstart omdat het meent dat er voldoende elementen ten laste van de vervolgte persoon voorhanden zijn. Bij die procedure komt nog een burgerlijke-partijstelling ten overstaan van de onderzoeksrechter, wat kennelijk een misbruik zou vormen in de zin van de wet (onder meer gelet op de kennelijk buitensporige bedragen van de gevorderde

8.2. Cette intention ne transparaît pas encore suffisamment du texte des articles 524*octies* et 524*novies* proposés du Code d’instruction criminelle (articles 13 et 14 de la proposition). Le fait qu’il doive s’agir d’“une demande” qui “émane de la partie civile” n’implique en effet pas avec certitude qu’il s’agisse d’une procédure pénale, et non d’une (simple) procédure civile. Le texte doit donc préciser que seule est visée la situation dans laquelle la personne lésée met l’action publique en mouvement de sa propre initiative.

9.1. Même s’il est précisé dans le sens précité, le régime proposé en matière pénale ne contient pas de règles distinctes pour les cas de citation directe et les cas de plainte avec constitution de partie civile devant le juge d’instruction. Pourtant, les deux procédures se déroulent très différemment. À ce sujet, le délégué a déclaré:

“Het is de bedoeling deze regels louter van toepassing te maken op de behandeling van de zaak voor het vonnisgerecht (de bodemrechter), niet voor de onderzoeksrechter of voor het onderzoeksgerecht (de raadkamer). Ze worden daarom ingevoegd in boek II van het Wetboek van Strafvordering.

Zowel de onderzoeksrechter als het onderzoeksgerecht zullen mogelijk oordelen dat de vordering geen kans op slagen heeft (bijvoorbeeld ingeval het om een SLAPP gaat) of dat er onvoldoende aanwijzingen zijn dat de persoon of personen die voorwerp zijn van de klacht met burgerlijke partijstelling zich schuldig hebben gemaakt aan de door de burgerlijke partij aangevoerde misdrijven, zodat de zaak niet voor de bodemrechter komt.”

9.2. Il en résulte toutefois que le dispositif proposé en matière pénale ne semble pratiquement pouvoir avoir un effet utile que dans les cas de citation directe. En effet, dans le cas d’une plainte avec constitution de partie civile, une enquête est menée par le juge d’instruction, après quoi la chambre du conseil statue sur le règlement de la procédure. Il ne peut être question d’une instruction de l’affaire par la juridiction de jugement que si la chambre du conseil renvoie l’affaire devant le tribunal pénal compétent, ce qui suppose l’existence de charges suffisantes (voir le chapitre IX du livre premier du Code d’instruction criminelle). Cela exclut à première vue que la demande soit “manifestement infondée” au sens de l’article 524*octies* proposé du Code d’instruction criminelle (article 13 de la proposition), de sorte que le régime de cette disposition visant un rejet anticipé de l’affaire pour cause de SLAPP/poursuites-bâillons par la juridiction de jugement ne semble pas pertinent. Un rejet anticipé paraît surtout pouvoir avoir un effet utile au stade du règlement de la procédure par la chambre du conseil.

Une autre hypothèse pourrait encore se présenter. Elle n’est pas envisagée par le dispositif et démontre encore la difficulté à transposer dans les affaires pénales les règles du droit civil. Il s’agit de l’hypothèse dans laquelle le ministère public initie la procédure au motif qu’il estime que des éléments suffisants peuvent être mis à charge de la personne poursuivie. Se greffe à cette procédure une constitution de partie civile dans les mains d’un juge d’instruction qui semblerait manifestement abusive au sens de la loi (eu égard, notamment, aux montants manifestement abusifs des dommages et intérêts postulés).

schadevergoeding). Indien de raadkamer bij de afdoening van de rechtspleging van oordeel is dat er inderdaad reden is voor verwijzing naar de bodemrechter omdat er voldoende bezwarende feiten zijn, kan zij geen uitspraak doen over de civiele vorderingen.¹³ Voorts moet de bodemrechter hoe dan ook eerst uitspraak doen over de gegrondheid van de strafvordering, voordat hij zich kan uitspreken over de daaraan gekoppelde burgerlijke-partijstelling.¹⁴

De vraag rijst eveneens of de overige voorgestelde procedurele maatregelen voldoende effectief zullen zijn.

9.3.1. Indien de indieners van het voorstel een daadwerkelijke bescherming willen bieden tegen SLAPP's ingeleid via burgerlijke partijstelling bij de onderzoeksrechter, is het daarom aanbevolen om een aangepaste regeling uit te werken voor de fase van het gerechtelijk onderzoek. Daarbij dienen zij dan wel rekening te houden met alle bijzondere kenmerken van die fase van de strafrechtspleging.¹⁵ Uit de voorgaande opmerkingen blijkt in dat verband dat er tal van moeilijkheden kunnen rijzen als men rekening wil houden met de beoogde gevallen.

9.3.2. Indien de indieners van het voorstel ervoor opteren om enkel in een bescherming te voorzien op het niveau van het vonnisgerecht, moet tijdens de parlementaire bespreking in het licht van de grondwettelijke beginselen van gelijkheid en niet-discriminatie niettemin worden verduidelijkt waarom slachtoffers van een SLAPP door een klacht met burgerlijke partijstelling bij de onderzoeksrechter, anders dan de slachtoffers van een SLAPP door een rechtstreekse dagvaarding, niet onmiddellijk beschermd worden. De onderzoeksfase vormt immers uiteraard een gelegenheid om gedragingen te stellen die erop gericht zijn de participatie in het publieke debat onrechtmatig te verhinderen, met name door een veelheid

Si la chambre du conseil devait estimer, lors du règlement de procédure, qu'il y a effectivement lieu à renvoi devant le juge du fond au motif que les charges sont suffisantes elle ne pourra pas se prononcer sur les demandes civiles¹³. Par ailleurs, le juge du fond devra en tout état de cause d'abord se prononcer sur le bien-fondé de l'action pénale avant de se prononcer sur la constitution de partie civile qui s'y est greffée¹⁴.

La question se pose également de savoir si les autres mesures procédurales proposées seront suffisamment efficaces.

9.3.1. Si les auteurs de la proposition souhaitent offrir une protection effective contre les SLAPP/poursuites-bâillons engagées par voie de constitution de partie civile devant le juge d'instruction, il est dès lors recommandé d'élaborer un régime adapté pour la phase de l'instruction judiciaire. Ce faisant, ils doivent alors tenir compte de toutes les particularités de cette phase de la procédure pénale¹⁵. Les observations qui précèdent montrent à cet égard que de nombreuses difficultés peuvent se présenter pour tenir compte des hypothèses envisagées.

9.3.2. Si les auteurs de la proposition choisissent de prévoir uniquement une protection au niveau de la juridiction de jugement, il convient néanmoins de préciser, lors des débats parlementaires, à la lumière du principe constitutionnel d'égalité et de non-discrimination, pourquoi les victimes d'une SLAPP/de poursuites-bâillons par voie de plainte avec constitution de partie civile devant le juge d'instruction, contrairement aux victimes d'une SLAPP/de poursuites-bâillons par voie de citation directe, ne sont pas immédiatement protégées. En effet, la phase d'instruction peut évidemment être le lieu de comportements visant à empêcher abusivement la participation au débat public, notamment par la multiplication des

¹³ Krachtens de artikelen 3, tweede lid, en 6, derde lid, van de wet van 29 juni 1964 'betreffende de opschorting, het uitstel en de probatie' kunnen onderzoeksgerechten zich uitspreken over burgerlijke belangen als ze beslissen de uitspraak van de veroordeling op te schorten. Hetzelfde geldt ingeval de raadkamer tot internering besluit (zie in die zin BEERNART M.-A., BOSLY H.D. en VANDERMEERSCH D., *Droit de la procédure pénale*, vol. 1, Die Keure, 2021, 1016).

¹⁴ In geval van vrijspraak van de strafrechtelijk vervolgte persoon zijn strafrechtbanken namelijk niet bevoegd om uitspraak te doen over burgerlijke belangen. In dezelfde zin rijst de vraag hoe het zit met de rechtspleging wanneer de burgerlijke vordering terzelfder tijd en voor dezelfde rechters wordt ingesteld als de strafvordering, zoals wordt voorzien in artikel 4 van het Wetboek van Strafvordering, dat de rechter evenwel verplicht eerst uitspraak te doen over de strafvordering en pas daarna over de civiele belangen.

¹⁵ Het gerechtelijk onderzoek is bijvoorbeeld in beginsel geheim, zodat het niet voor de hand ligt dat derden die de geïmagineerde persoon willen ondersteunen reeds toegang zouden hebben tot het dossier (cf. voorgesteld artikel 524decies van het Wetboek van Strafvordering).

¹³ En vertu des articles 3, alinéa 2, et 6, alinéa 3, de la loi du 29 juin 1964 'concernant la suspension, le sursis et la probation', les juridictions d'instruction peuvent statuer sur les intérêts civils si elles décident la suspension du prononcé de la condamnation. Il en va de même en cas de décision d'internement prise par la chambre du conseil (en ce sens, M.-A. BEERNART, H.D. BOSLY et D. VANDERMEERSCH, *Droit de la procédure pénale*, T. 1, La Charte, 9ème éd., 2021, p. 1016).

¹⁴ En effet, les juridictions pénales sont sans compétence pour statuer sur les intérêts civils en cas d'acquiescement de la personne poursuivie au pénal. Dans le même sens, la question se pose de savoir ce qu'il en serait du sort de la procédure lorsque l'action civile est poursuivie en même temps et devant les mêmes juges que l'action publique, comme le prévoit l'article 4 du Code d'instruction criminelle, alors que celui-ci impose au juge de statuer d'abord sur l'action publique avant de statuer sur les intérêts civils.

¹⁵ Par exemple, l'instruction judiciaire est en principe secrète, de sorte qu'il ne paraît pas évident que des tiers souhaitant soutenir la personne visée aient déjà accès au dossier (voir l'article 524decies proposé du Code d'instruction criminelle).

aan klachten in te dienen of door buitensporige schadevergoedingen te eisen.¹⁶

10.1. Aan het voorgaande moet nog worden toegevoegd dat, afgezien van de hierna nog volgende specifieke opmerkingen die betrekking hebben op de voorgenomen wijzigingen aan het Wetboek van Strafvordering, de meeste opmerkingen met betrekking tot de voorgenomen wijzigingen van de burgerlijke rechtspleging *mutatis mutandis* eveneens gelden voor de strafrechtspleging.

10.2. Daarbij zal er echter, gelet op de bijzondere aard ervan, niet steeds mee kunnen worden volstaan om de oplossingen die worden gevonden voor de burgerlijke rechtspleging, zonder meer ook toe te passen op de strafrechtspleging. De behandeling van een hoger beroep tegen een vonnis betreffende de vroegtijdige afwijzing van een vordering levert daarvan een voorbeeld. Wat betreft de burgerlijke rechtspleging merkt de afdeling Wetgeving daarover in opmerking 22 op dat de beroepsprocedure dient te worden geregeld om te voorkomen dat het dossier te lijden heeft onder de gerechtelijke achterstand waarmee veel hoven van beroep kampen. Men zou dus moeten bepalen dat het beroep wordt behandeld overeenkomstig artikel 1066 van het Gerechtelijk Wetboek, en die bepaling zou in die zin moeten worden aangevuld.

Het Wetboek van Strafvordering kent echter geen equivalente regeling voor de bepaling van de rechtsdag en de organisatie van de debatten. In principe stellen de partijen in de zaak het beroep namelijk in door middel van een verklaring bij de griffie van de rechtbank die het bestreden vonnis heeft gewezen (artikel 203, § 1, van het Wetboek van Strafvordering). De verklaring wordt afgelegd door de eiser in beroep of door zijn advocaat (artikel 203bis van het Wetboek van Strafvordering) en wordt ook door de griffier ondertekend. De dagvaarding waarbij de partijen worden opgeroepen voor de zitting wordt in de praktijk betekend op initiatief van het openbaar ministerie.¹⁷

Voor de strafrechtspleging, waarvoor die opmerking overeenkomstig geldt, zal dus in een afzonderlijke bepaling moeten worden voorzien.

ONDERZOEK VAN HET VOORSTEL

Artikel 3

Voorgestelde artikel 627, 20°, van het Gerechtelijk Wetboek

11. In de Franse tekst van de bepaling wordt verwezen “à l'article 1385*vicies ter*, paragraphe 4, ou à l'article 524*undecies*, paragraphe 3, du Code d'instruction criminelle”. In de Nederlandse tekst gaat het om het vierde, respectievelijk het derde “lid”.

¹⁶ Het Europees Hof voor de Rechten van de Mens heeft er al op gewezen dat louter het feit dat iemand strafrechtelijk wordt vervolgd, een afschrikwekkend effect kan hebben dat de deelname in het publieke debat ernstig belemmert, ook al eindigt de vervolging met een vrijspraak en zijn er ten aanzien van de beklaagde geen dwangmaatregelen genomen (zie EHRM 20 oktober 2020, *Kaboğlu en Oran t. Turkije* (nr. 2), §§ 105-116).

¹⁷ Zie bv. M.-A. BEERNAERT, N. COLETTE-BASECQZ, E. DELHAISE e.a., *Introduction à la procédure pénale*, die Keure, 2025, 439.

plaintes, ou par l'introduction de demandes de dommages et intérêts abusifs¹⁶.

10.1. Il convient d'ajouter à ce qui précède qu'abstraction faite des observations spécifiques qui suivent concernant les modifications envisagées du Code d'instruction criminelle, la plupart des observations relatives aux modifications envisagées de la procédure civile s'appliquent également, *mutatis mutandis*, à la procédure pénale.

10.2. Cependant, compte tenu de la nature particulière de la procédure pénale, il ne sera pas toujours possible de lui appliquer sans autre précision les solutions trouvées pour la procédure civile. Le traitement d'un appel contre un jugement concernant le rejet anticipé d'une demande en est un exemple. En ce qui concerne la procédure civile, la section de législation relève à cet égard dans l'observation 22 qu'il s'impose de régler la procédure en appel si on veut éviter que le dossier ne subisse les conséquences de l'arriéré judiciaire qui frappe de nombreuses cours d'appel. Ainsi, il semblerait nécessaire de prévoir que l'appel doit être traité conformément à l'article 1066 du Code judiciaire en complétant cette disposition en ce sens.

Le Code d'instruction criminelle ne prévoit toutefois aucune disposition équivalente pour la fixation de la date de l'audience et l'organisation des débats. En principe, en effet, l'appel est formé par les parties à la cause par déclaration au greffe de la juridiction qui a rendu le jugement attaqué (article 203, § 1er, du Code d'instruction criminelle). La déclaration est faite par la partie appelante ou par son avocat (article 203bis du Code d'instruction criminelle) et est signée également par le greffier. Dans la pratique, la citation par laquelle les parties sont convoquées à l'audience est signifiée à l'initiative du ministère public¹⁷.

Une disposition distincte devra donc être prévue pour la procédure pénale, à laquelle cette observation s'applique également.

EXAMEN DE LA PROPOSITION

Article 3

Article 627, 20°, proposé du Code judiciaire

11. La version française de la disposition proposée renvoie “à l'article 1385*vicies ter*, paragraphe 4, ou à l'article 524*undecies*, paragraphe 3, du Code d'instruction criminelle”. Dans la version néerlandaise, il s'agit respectivement de l'alinéa 4 (“vierde lid”) et de l'alinéa 3 (“derde lid”).

¹⁶ La Cour européenne des droits de l'homme a déjà souligné que le seul fait de faire l'objet de poursuites pénales, même lorsqu'elles se terminent par un acquittement et même lorsqu'il n'y a pas eu de mesures de contrainte contre les prévenus, peut avoir des effets dissuasifs entravant gravement leur participation au débat public (voir Cour eur. D. H., *Kaboğlu et Oran c. Turquie* (n° 2), §§ 105-116).

¹⁷ Voir par exemple, M.-A. BEERNAERT, N. COLETTE-BASECQZ, E. DELHAISE e.a., *Introduction à la procédure pénale*, la Charte, 2025, p. 439.

Naast het feit dat moet worden geschreven dat het gaat om artikel 1385*vices ter* van het Gerechtelijk Wetboek, zijn die artikelen, ingevoegd door respectievelijk de artikelen 8 en 16 van het voorstel, niet in paragrafen maar in leden onderverdeeld.

Het dispositief moet in die zin worden herzien.¹⁸

Artikel 5

Voorgestelde artikel 1385novies decies van het Gerechtelijk Wetboek

12. In geval van misbruik van de gerechtelijke procedure tegen deelname in het publieke debat, wordt in het voorstel het volgende voorzien:

– De verweerder die voor de rechter wordt gedaagd op grond van zijn “betrokkenheid bij publieke participatie” kan de rechter verzoeken de vordering “vroegtijdig” af te wijzen wegens “kennelijke ongegrondheid”.

– Dat verzoek moet “uiterlijk op de inleidende zitting” worden gedaan.

– De kennelijke ongegrondheid van de vordering kan ambtshalve door de rechter worden opgeworpen.

– De eiser draagt de bewijslast voor “de gegrondheid van zijn vordering”. Immers, “de eiser (...) moet worden uitgenodigd om de vordering te onderbouwen opdat de rechter kan beoordelen of deze al dan niet kennelijk ongegrond is”.

– “Het verzoek tot vroegtijdige afwijzing wordt behandeld op de inleidingszitting of verdaagd opdat er op een nabije datum over wordt gepleit. Binnen dertig dagen na de behandeling spreekt de rechter zich uit over het verzoek tot vroegtijdige afwijzing. Een vonnis tot vroegtijdige afwijzing is vatbaar voor hoger beroep.”

Bij de tekst van het voorstel, die vaak onnauwkeurig gesteld is, kunnen veel vraagtekens worden geplaatst.

13. Een “vroegtijdige” afwijzing van het verzoek betekent dat het middel luidens hetwelk de vordering kennelijk zonder grond is, zo snel mogelijk moet worden behandeld nadat het is opgeworpen.

De bedoeling van de indieners van het voorstel lijkt te zijn dat het middel al op de inleidende zitting wordt behandeld (het begrip “audience préliminaire” dat in de Franse tekst van het voorstel wordt gebruikt, is onbekend in het Belgische gerechtelijk recht en moet worden vervangen door “audience d’introduction”).

Deze opmerking geldt *mutatis mutandis* ook voor artikel 13 (voorgesteld artikel 524*octies* van het Wetboek van Strafvordering).

¹⁸ Zie echter opmerking 28 die *mutatis mutandis* geldt voor artikel 16.

Outre qu’il y a lieu de préciser qu’il s’agit de l’article 1385*vices ter* du Code judiciaire, ces articles, insérés respectivement par les articles 8 et 16 de la proposition, ne sont pas divisés en paragraphes mais en alinéas.

Le dispositif sera revu en ce sens¹⁸.

Article 5

Article 1385novies decies proposé du Code judiciaire

12. En cas de procédure judiciaire abusive altérant le débat public au civil, la proposition prévoit ce qui suit:

– le défendeur attaqué en justice au motif de sa “participation au débat public” peut demander au juge qu’il rejette la demande “de manière anticipée” pour “défaut manifeste de fondement”;

– cette demande doit être formulée “au plus tard lors de l’audience préliminaire”;

– le caractère manifestement non fondé de la demande peut être soulevé d’office par le juge;

– le demandeur a la charge de la preuve “du bienfondé de sa demande”; en effet, “le requérant doit être invité à justifier sa demande afin que le juge puisse apprécier si elle est ou non manifestement infondée”;

– “La demande de rejet anticipé est examinée lors de l’audience préliminaire ou renvoyée afin d’être plaidée à une date ultérieure. Dans les trente jours suivant l’audience, le juge statue sur la demande de rejet anticipé. Un jugement de rejet anticipé est susceptible d’appel”.

Le texte de la proposition, souvent imprécis, soulève de nombreuses interrogations.

13. La notion de rejet de la demande “de manière anticipée” signifie que le moyen soulevé d’absence manifeste de fondement de la demande devra être traité le plus rapidement après qu’il aura été soulevé.

On comprend que l’intention des auteurs de la proposition est qu’il soit traité dès l’audience d’introduction (le droit judiciaire belge ne connaît pas la notion “d’audience préliminaire” utilisée dans la version française de la proposition, qui sera remplacée par “audience d’introduction”).

Cette observation vaut *mutatis mutandis* pour l’article 13 (article 524*octies* proposé du Code d’instruction criminelle).

¹⁸ Voir toutefois l’observation 28 qui vaut *mutatis mutandis* pour l’article 16.

14. Dat de eiser dat verzoek “uiterlijk op de inleidende zitting” moet doen, lijkt niet relevant. De termijn tussen de betekening of de kennisgeving van de inleidende vordering en de inleidende zitting bedraagt minimaal acht dagen in eerste aanleg, teruggebracht tot twee dagen voor procedures in kort geding, en biedt de eiser de mogelijkheid indien nodig een ingekorte termijn van verschijning te krijgen. Voor de verweerder dreigt hij in veel gevallen ontoereikend te zijn om duidelijk en volledig het middel te kunnen formuleren luidens hetwelk de vordering kennelijk ongegrond is. Bovendien is het mogelijk dat die kennelijke ongegrondheid pas in de loop van de procedure aan het licht komt (bijvoorbeeld nadat de eerste conclusies zijn ingediend en meegedeeld).

Het dispositief moet worden herzien zodat wordt bepaald dat een dergelijk verzoek op elk moment van de procedure kan worden gedaan zodra de verwerende partij in staat is zich rekenschap te geven van de kennelijke ongegrondheid van de vordering.

Dezelfde opmerking geldt *mutatis mutandis* ook voor artikel 13.

15. Wat betreft de mogelijkheid voor de rechter om dit middel ambtshalve op te werpen, moet ook worden verduidelijkt dat hij dit op elk moment van de procedure kan doen.

Het gaat hier overigens niet om het ambtshalve opstarten van een “onderzoek”. De zin moet anders worden verwoord: het gaat erom dat de rechter het middel van kennelijke ongegrondheid van de vordering ambtshalve mag opwerpen.

Deze opmerking geldt *mutatis mutandis* ook voor artikel 13.

16. Er moet worden bepaald dat, indien het middel voor of tijdens de inleidende zitting door de verweerder of ambtshalve door de rechter wordt opgeworpen, de zaak wordt behandeld volgens de kortedebattenprocedure bedoeld in artikel 735 van het Gerechtelijk Wetboek. Ook moet in artikel 735, § 2, tweede lid, van hetzelfde Wetboek een nieuw streepje worden toegevoegd dat verwijst naar de procedure bedoeld in artikel 1385*novies decies* van het Gerechtelijk Wetboek.

Er moet worden bepaald dat, indien het middel in een later stadium van de procedure wordt opgeworpen, wanneer de inleidende zitting al voorbij is, de rechter dat middel “met voorrang boven alle andere zaken” behandelt.¹⁹

17. Ongeacht op welk moment het middel wordt opgeworpen, is het niet uitgesloten dat een instaatstelling moet worden voorzien, met termijnen voor het indienen van conclusies die beperkt zijn tot het strikt noodzakelijke. Aangezien er sprake moet zijn van “kennelijke” ongegrondheid van de vordering, moet men die ongegrondheid immers zonder veel omhaal kunnen vaststellen. Anders is het geen “kennelijke” ongegrondheid meer.

¹⁹ Zie in die zin artikel 18 van de wet van 23 juni 1961 ‘betreffende het recht tot antwoord’: “De hoven en rechtbanken doen op de vorderingen ingesteld overeenkomstig deze wet uitspraak met voorrang boven alle andere zaken.”

14. Il ne paraît pas pertinent de prévoir que cette demande devra être introduite par le défendeur “au plus tard” “lors de l’audience préliminaire”. Le délai entre la signification ou la notification de l’acte introductif d’instance et l’audience d’introduction qui est de minimum huit jours en première instance, réduit à deux jours pour les procédures en référé, avec la possibilité pour le demandeur d’obtenir le cas échéant une abréviation du délai de comparution, risque dans bien des cas d’être insuffisant pour permettre au défendeur de formuler de manière précise et complète le moyen du caractère manifestement infondé de la demande. En outre, ce caractère manifestement non fondé pourrait n’apparaître qu’en cours de procédure (par exemple après le dépôt et la communication des premières conclusions).

Le dispositif sera revu afin de prévoir qu’une telle demande puisse être introduite à tout moment, en cours de procédure, dès que la partie défenderesse est en mesure de se rendre compte du caractère manifestement non fondé de la demande.

La même observation vaut *mutatis mutandis* pour l’article 13.

15. En ce qui concerne la possibilité pour le juge de soulever d’office ce moyen, il convient également de préciser qu’il pourra le soulever à tout moment de la procédure.

Par ailleurs, il ne s’agit pas de procéder d’office à une “enquête”. Les termes devront être dès lors adaptés: il s’agit pour le juge du droit de soulever d’office le moyen du non-fondement manifeste de la demande.

Cette observation vaut *mutatis mutandis* pour l’article 13.

16. Si le moyen est soulevé par le défendeur ou d’office par le juge avant ou à l’audience d’introduction, il faut prévoir que l’affaire devra être traitée sous le bénéfice de la procédure prévue pour les débats succincts visée à l’article 735 du Code judiciaire. Il conviendra également d’ajouter à l’article 735, § 2, alinéa 2, du même Code un nouveau tiret renvoyant à la procédure visée par l’article 1385*novies decies* du Code judiciaire.

Si le moyen est soulevé à un stade ultérieur de la procédure, dès lors que l’audience d’introduction sera déjà passée, il conviendra de prévoir que ce moyen doit être tranché par le juge “toutes affaires cessantes”¹⁹.

17. Quel que soit le moment auquel le moyen est soulevé, il n’est pas exclu qu’une mise en état doive être prévue, avec des délais de conclusions réduits au strict nécessaire. En effet, dès lors que le non-fondement de la demande doit être “manifeste”, ce caractère devrait pouvoir être établi sans nécessiter de longs développements, sous peine de le démentir.

¹⁹ Voir en ce sens l’article 18 de la loi du 23 juin 1961 ‘relative au droit de réponse’: “Les cours et tribunaux statuent toutes affaires cessantes sur les actions exercées en vertu de la présente loi”.

De wetgever wordt er echter op gewezen dat in dat debat andere juridische kwesties aan de orde kunnen komen. De eiser zou onder meer kunnen aanvoeren dat zijn vordering geen invloed heeft op het publieke debat, of dat de verweerder geen aanspraak kan maken op “deelname aan het publieke debat”.

18. Er wordt nader bepaald dat de eiser de bewijslast draagt voor “de gegrondheid van zijn vordering”. Dat betekent dat hij verplicht wordt aan te tonen dat zijn aanvraag niet kennelijk ongegrond is. Dit is overigens ook hetgeen in de voorgestelde tekst wordt bepaald.

Die passage van het voorgestelde artikel moet als volgt worden geherformuleerd:

“De bewijslast voor het feit dat de vorderingen tegen participatie in het publieke debat niet kennelijk ongegrond zijn, berust bij de eiser die de vordering heeft ingesteld, zodat de eiser in dat geval moet worden verzocht zijn vordering te onderbouwen opdat de rechter kan beoordelen of ze al dan niet kennelijk ongegrond is.”

Deze opmerking geldt *mutatis mutandis* ook voor artikel 13.

19. Wat betreft de procedure die moet worden gevolgd om het specifieke middel te behandelen dat tot een vroegtijdige afwijzing van de vordering kan leiden, is het niet voldoende te bepalen dat het middel zal worden onderzocht “op de inleidingszitting of verdaagd opdat er op een nabije datum over wordt gepleit”.

Het komt namelijk vaak voor dat zaken die volgens de procedure van artikel 735, § 1, van het Gerechtelijk Wetboek moeten worden behandeld, niet daadwerkelijk tijdens die zitting kunnen voorkomen omdat er te weinig tijd is om de vordering te behandelen. Bovendien is het zeer waarschijnlijk dat een dergelijk middel een instaatstelling en de uitwisseling van schriftelijke middelen en argumenten vereist, met name om de eiser in staat te stellen te bewijzen dat zijn vordering niet kennelijk ongegrond is.

Doordat niet wordt voorzien in een specifieke regeling in geval van uitstel, bestaat het risico dat de vordering inderdaad niet versneld wordt behandeld, terwijl het de bedoeling van de bepaling is dat er snel een beslissing komt die een einde maakt aan de kennelijk ongegronde vorderingen.

Gelet op wat voorafgaat, dient het dispositief te worden aangevuld zodat wordt bepaald dat in geval van uitstel, wanneer de vordering na de inleidende zitting wordt ingesteld, het middel “met voorrang boven alle zaken” wordt behandeld.

Deze opmerking geldt *mutatis mutandis* ook voor artikel 13.

20. Wat betreft de uitspraak van de beslissing inzake het middel houdende afwijzing van de kennelijk ongegronde vordering, begrijpt de afdeling Wetgeving niet waarom het nodig is een regel van gemeen recht te memoreren en daar toch zonder enige uitleg van af te wijken.

L'attention du législateur est toutefois attirée sur le fait que d'autres questions juridiques pourraient être soulevées à l'occasion de ce débat. Le demandeur pourrait notamment soutenir que sa demande n'a pas pour effet d'altérer le débat public, ou que le défendeur ne peut pas revendiquer une “participation au débat public”.

18. Il est précisé que le demandeur a la charge de la preuve “du bienfondé de sa demande” ce qui revient à imposer au demandeur de prouver que sa demande n'est pas manifestement infondée. C'est du reste ce que prévoit également le texte proposé.

Ce passage de l'article proposé sera revu comme suit:

“La charge de la preuve que sa demande altérant le débat public n'est pas manifestement infondée incombe au requérant qui a introduit la demande, de sorte que, dans ce cas, le requérant doit être invité à justifier sa demande afin que le juge puisse apprécier si elle est ou non manifestement infondée”.

Cette observation vaut *mutatis mutandis* pour l'article 13.

19. Quant à la procédure à suivre pour traiter le moyen spécifique pouvant aboutir au rejet anticipé de la demande, il ne suffit pas de prévoir qu'il sera examiné “lors de l'audience préliminaire [lire: d'introduction] ou renvoyée afin d'être plaidée à une date ultérieure”.

En effet, il est fréquent que des affaires devant être traitées sous le bénéfice de la procédure visée à l'article 735, § 1er, du Code judiciaire ne peuvent effectivement pas être retenues à cette audience, à défaut de temps libre suffisant pour traiter la demande. Il est en outre fort probable qu'un tel moyen nécessite une mise en état et l'échange de moyens et arguments écrits, notamment pour permettre au demandeur de prouver que sa demande n'est pas manifestement non fondée.

En ne prévoyant pas un régime spécifique en cas de remise, le risque est que la demande ne soit effectivement pas traitée de manière accélérée, alors que le but de la disposition est de pouvoir obtenir rapidement une décision mettant fin aux actions manifestement non fondées.

Compte tenu de ce qui précède, le dispositif sera complété afin de prévoir qu'en cas de remise, lorsque la demande intervient postérieurement à l'audience d'introduction, le moyen soit traité “toutes affaires cessantes”.

Cette observation vaut *mutatis mutandis* pour l'article 13.

20. Concernant le prononcé de la décision à prendre sur le moyen du rejet de la demande manifestement non fondée, la section de législation ne voit pas la nécessité de rappeler une règle de droit commun, tout en y dérogeant sans explication.

In artikel 770, § 1, van het Gerechtelijk Wetboek wordt bepaald dat de rechter binnen een maand na het sluiten van de debatten uitspraak moet doen. Het is de afdeling Wetgeving niet duidelijk waarom de gemeenrechtelijke termijn van “een maand” vervangen wordt door een termijn van “30 dagen”, noch waarom het begrip “het sluiten van de debatten”²⁰ vervangen wordt door het begrip “behandeling”.

De eerste zin van het tweede lid dient te worden weggelaten.

Deze opmerking geldt *mutatis mutandis* ook voor het voorgestelde artikel 524octies, tweede lid, van het Wetboek van Strafvordering (artikel 13 van het voorstel).

21. In de tweede zin van het tweede lid wordt bepaald dat een vonnis tot vroegtijdige afwijzing vatbaar is voor hoger beroep. Bedoeling is zodoende artikel 13 van richtlijn (EU) 2024/1069 om te zetten. Het recht om hoger beroep aan te tekenen tegen een vonnis ressorteert echter onder het gemene recht. Het is derhalve zinloos dat beginsel in herinnering te brengen.

De voorgestelde tekst voorziet voorts alleen in de mogelijkheid van een hoger beroep tegen het vonnis tot vroegtijdige afwijzing. Het is de afdeling Wetgeving niet duidelijk waarom niet ook de verweerder wiens verzoek tot vroegtijdige afwijzing wordt verworpen, een beroep zou kunnen aantekenen zodra de beslissing is gewezen.

22. Voorts moet de beroepsprocedure worden geregeld om te voorkomen dat het dossier te lijden heeft onder de gerechtelijke achterstand waarmee veel hoven van beroep kampen.

Zodoende moet worden bepaald dat het beroep behandeld wordt overeenkomstig artikel 1066 van het Gerechtelijk Wetboek, dat betrekking heeft op zaken waarvoor korte debatten nodig zijn. Dat artikel moet bovendien aangevuld worden met een verwijzing naar het geval waarvan sprake is in artikel 1385novies decies van het gerechtelijk Wetboek.

Deze opmerking geldt *mutatis mutandis* ook voor artikel 13.

Artikel 6
Voorgestelde artikel 1385vicies
van het Gerechtelijk Wetboek

23. Artikel lid 10 van richtlijn (EU) 2024/1069 bepaalt het volgende:

“De lidstaten zorgen ervoor dat het gerecht waarbij een gerechtelijke procedure tegen natuurlijke personen of rechtspersonen vanwege hun betrokkenheid bij publieke participatie aanhangig wordt gemaakt, de eiser onverminderd het recht op toegang tot de rechter kan verplichten om zekerheid te stellen voor de geschatte proceskosten (...).”

De voorliggende bepaling strekt ertoe dit artikel 10 om te zetten door te bepalen dat de eiser gehouden is tot een

²⁰ Het zou *in casu* gaan om het sluiten van de debatten louter en alleen wat betreft de kennelijke ongegrondheid van de vordering.

L'article 770, § 1er, du Code judiciaire énonce que le juge doit prononcer le jugement dans le mois de la clôture des débats. La section de législation ne perçoit pas le motif pour lequel le délai de droit commun “d'un mois” est remplacé par un délai de “30 jours” ni pourquoi la notion de “clôture des débats”²⁰ est remplacée par celle d’“audience”.

La première phrase de l'alinéa 2 sera omise.

Cette observation vaut *mutatis mutandis* pour l'article 524octies, alinéa 2, proposé du Code d'instruction criminelle (article 13 de la proposition).

21. La deuxième phrase de l'alinéa 2 prévoit qu'un jugement de rejet anticipé est susceptible d'appel. Il s'agit ainsi de transposer l'article 13 de la directive (UE) 2024/1069. Or le droit de faire appel d'un jugement au fond relève du droit commun en manière telle qu'il est inutile d'en rappeler le principe.

Le texte proposé ne prévoit du reste la possibilité de faire appel que contre le jugement de rejet anticipé. La section de législation ne perçoit pas ce qui pourrait justifier que le défendeur qui voit sa demande de rejet anticipé rejetée ne puisse pas lui aussi introduire un appel dès le prononcé de cette décision.

22. Par ailleurs, il s'impose de régler la procédure en appel si on veut éviter que le dossier ne subisse les conséquences de l'arriéré judiciaire qui frappe de nombreuses cours d'appel.

Ainsi, il s'agira de prévoir que l'appel doit être traité conformément à l'article 1066 du Code judiciaire relatif aux causes appelant des débats succincts. Ce dernier sera en outre complété par un renvoi à l'hypothèse prévue par l'article 1385novies decies du Code judiciaire.

Cette observation vaut *mutatis mutandis* pour l'article 13.

Article 6
Article 1385vicies proposé
du Code judiciaire

23. L'article 10 de la directive (UE) 2024/1069 prévoit ce qui suit:

“Les États membres veillent à ce que, dans le cadre d'une procédure judiciaire engagée contre des personnes physiques ou morales en raison de leur participation au débat public, la juridiction saisie puisse exiger, sans préjudice du droit d'accès à la justice, que le requérant constitue une caution pour les frais de procédure estimés [...]”.

La disposition examinée tend à transposer cet article 10 en prévoyant l'obligation à charge du requérant de fournir

²⁰ Il s'agirait en l'espèce de la clôture des débats sur la seule question du caractère manifestement non fondé de la demande.

“borgstelling” indien de verweerder dat vóór enige exceptie vordert. In het vierde lid wordt bepaald dat de rechter de borg ook kan vervangen door enige andere zekerheid, waarvan hij dan de aard hoort te bepalen. Gelet op de bewoordingen van richtlijn (EU) 2024/1069, en om de tekst te vereenvoudigen, lijkt het logischer te bepalen dat de eiser verplicht is een “zekerheid” te stellen, waarvan de rechter de aard en de omvang dient te bepalen.

Het dispositief moet in die zin herzien worden.

Deze opmerking geldt *mutatis mutandis* ook voor artikel 14 (voorgesteld artikel 524^{novies} van het Wetboek van Strafvordering).

24. Wat betreft de termijn, vastgelegd in het derde lid, om een beslissing te nemen over het verzoek betreffende een zekerheidsstelling, begrijpt de afdeling Wetgeving niet waarom wordt afgeweken van de gemeenschappelijke regeling van artikel 770, § 1, van het Gerechtelijk Wetboek.

Deze opmerking geldt *mutatis mutandis* ook voor artikel 14.

Artikel 7

Voorgestelde artikel 1385^{vicies bis} van het Gerechtelijk Wetboek

25. Deze bepaling maakt het mogelijk dat de rechter een *amicus curiae* tot de procedure toelaat, ter ondersteuning van de verweerder.

In de toelichting wordt gepreciseerd dat het niet gaat om een partij die “tussenkomt” in de zin van artikel 811 en volgende van het Gerechtelijk Wetboek.

Aangezien, bij de huidige stand van het gerechtelijk recht, de partijen bij de zaak de eisende, de verwerende en de vrijwillig of gedwongen tussenkomende partijen zijn, en uitzonderlijk ook het Openbaar Ministerie wanneer dat in het kader van zijn adviserende bevoegdheid optreedt in burgerlijke zaken, dienen de stellers van het voorstel de procedurele contouren van die nieuwe categorie van partijen preciezer aan te geven.²¹

26. De voorgestelde tekst voorziet in de mogelijkheid dat een *amicus curiae* ter ondersteuning van de verwerende partij optreedt, maar voorziet die mogelijkheid niet ter ondersteuning van de verzoekende partij.

Als antwoord op een prejudiciële vraag over de vordering tot staking, ingevoerd bij het decreet van de Franse Gemeenschap van 12 december 2008 ‘betreffende de bestrijding van sommige vormen van discriminatie’, heeft het Grondwettelijk Hof in arrest nr. 130/2024 van 21 november 2024 het volgende geoordeeld:

²¹ Zo rijst bijvoorbeeld de vraag over de kosten voor die partij, alsook de vraag over het recht om beroep aan te tekenen. Zie ook opmerking 33.

une “caution” si le défendeur le réclame avant tout moyen. L’alinéa 4 précise que le juge peut remplacer la caution par toute autre sûreté, à charge pour le juge d’en déterminer la nature. Compte tenu des termes de la directive (UE) 2024/1069 et par souci de simplification, il semble davantage cohérent de prévoir que le demandeur soit tenu de constituer une “sûreté” dont le juge déterminera la nature et l’étendue.

Le dispositif sera revu en ce sens.

Cette observation vaut *mutatis mutandis* pour l’article 14 (article 524^{novies} proposé du Code d’instruction criminelle).

24. Concernant le délai pour rendre la décision sur la demande relative à la constitution d’une garantie, tel qu’il est fixé à l’alinéa 3, la section de législation ne voit pas de raison de déroger au droit commun de l’article 770, § 1er, du Code judiciaire.

Cette observation vaut *mutatis mutandis* pour l’article 14.

Article 7

Article 1385^{vicies bis} proposé du Code judiciaire

25. Cette disposition prévoit la possibilité pour le juge d’autoriser la participation à la procédure d’un *amicus curiae* en vue de soutenir le défendeur.

Il est précisé dans les développements qu’il ne s’agit pas de parties faisant “intervention” au sens des articles 811 et suivants du Code judiciaire.

Dès lors qu’en l’état actuel du droit judiciaire, les parties à la cause sont les parties demanderesse et défenderesse et les parties intervenantes, volontaires ou forcées, outre exceptionnellement le Ministère Public lorsqu’il intervient au civil dans le cadre de sa compétence d’avis, il s’impose que les auteurs de la proposition soient plus précis sur les contours procéduraux de cette nouvelle catégorie de parties²¹.

26. Le texte proposé prévoit la possibilité de la participation d’un *amicus curiae* en soutien de la partie défenderesse et n’envisage pas cette possibilité pour le soutien de la partie demanderesse.

En réponse à une question préjudicielle portant sur l’action en cessation mise en place par le décret de la Communauté française du 12 décembre 2008 ‘relatif à la lutte contre certaines formes de discrimination’, la Cour constitutionnelle a jugé ce qui suit par son arrêt n° 130/2024, du 21 novembre 2024:

²¹ À titre d’exemples, la question des dépens pour cette partie se pose ainsi que celle du droit de faire appel. Voir également l’observation 33 formulée sous l’article 15.

“B.18. Het vorderingsrecht van bepaalde organisaties en verenigingen strekt ertoe de persoon te helpen die meent te zijn gediscrimineerd en die anders, rekening houdend met de bijzonder kwetsbare situatie waarin hij zich mogelijk bevindt, niet de middelen zou vinden om alleen in rechte op te treden tegen de discriminatie waarvan hij meent het voorwerp uit te maken.

(...)

B.20. Rekening houdend met de doelstelling die wordt nagestreefd met de invoering van een stakingsvordering, namelijk de persoon die het slachtoffer meent te zijn van een discriminatie een daadwerkelijk rechtsmiddel te bieden dat snel een einde kan maken aan de discriminatie indien die wordt aangetoond, en rekening houdend met de bijzonder kwetsbare situatie van de slachtoffers van discriminatie, is het redelijk verantwoord dat, in het kader van een dergelijke stakingsvordering, de betrokken organisaties en verenigingen die een collectief belang nastreven, louter ter ondersteuning van de klager kunnen optreden.

Evenzo is het redelijk verantwoord dat rechtspersonen die zich op een collectief belang beroepen, in het kader van een stakingsvordering niet kunnen optreden ter ondersteuning van de vermeende dader van de discriminatie, aangezien die laatste zich *a priori* niet in een dermate kwetsbare situatie bevindt dat hij zijn daden niet zelf zou kunnen verantwoorden. Toelaten dat die rechtspersonen wel ter ondersteuning van de vermeende dader van de discriminatie kunnen optreden, zou voor het overige ertoe kunnen leiden dat de procedure verandert in een ideologisch debat, dat ver verwijderd is van het beperkte voorwerp van de stakingsvordering en van de belangen van het slachtoffer en van de dader van de aangevochten daad, hetgeen de decreetgever terecht heeft willen voorkomen.”

Gelet op het beginsel van de wapengelijkheid in de burgerlijke rechtspleging moet de wetgever het verschil in behandeling kunnen rechtvaardigen dat uit de voorgestelde tekst voortvloeit, in het bijzonder ten aanzien van een eiser die zich in dezelfde kwetsbare situatie zou bevinden als de verweerder in het geding.

Deze opmerking geldt *mutatis mutandis* ook voor artikel 15.

Artikel 8

Voorgestelde artikel 1385vicies ter van het Gerechtelijk Wetboek

27. De behandeling van de verzoeken om sanctionerend op te treden of om schadevergoeding toe te kennen volgens de procedure waarin artikel 735 van het Gerechtelijk Wetboek voorziet voor de korte debatten, wordt op geen enkele manier gemotiveerd. Een verwijzing naar die procedure kan in de praktijk problematisch zijn, aangezien het gaat om een procedure die betrekking heeft op de inleidingszitting, die per definitie al heeft plaatsgevonden op het ogenblik dat de debatten over de sancties en de schadevergoedingen aangevat worden.

“B.18. Le droit d'action en justice de certains organismes et groupements vise à aider la personne qui estime faire l'objet d'une discrimination qui, sans cela, compte tenu de la situation de vulnérabilité particulière dans laquelle elle est susceptible de se trouver, ne trouverait pas les ressources pour agir seule en justice contre la discrimination dont elle estime faire l'objet.

[...]

B.20. Compte tenu de l'objectif poursuivi par la création de l'action en cessation, à savoir offrir à la personne qui estime être la victime d'une discrimination un recours effectif de nature à mettre un terme rapidement à la discrimination si celle-ci est établie, ainsi que de la situation de vulnérabilité particulière des victimes de discrimination, il est raisonnablement justifié que, dans le cadre d'une telle action en cessation, les organismes et groupements poursuivant un intérêt collectif concernés puissent agir uniquement en soutien du plaignant.

De même, il est raisonnablement justifié que les personnes morales invoquant un intérêt collectif ne puissent pas, dans le cadre d'une action en cessation, agir en soutien de l'auteur supposé de la discrimination, dès lors que celui-ci ne se trouve *a priori* pas dans une situation de vulnérabilité telle qu'il ne serait pas capable de répondre lui-même de ses actes. Du reste, admettre la possibilité pour de telles personnes d'agir en soutien de l'auteur supposé de la discrimination pourrait avoir pour effet de transformer la procédure en un débat idéologique, bien éloigné de l'objet limité de l'action en cessation et des intérêts de la victime et de l'auteur de l'acte contesté, ce que le législateur décretaal a légitimement pu vouloir éviter”.

Compte tenu du principe de l'égalité des armes dans le procès civil, le législateur devra être en mesure de justifier la différence de traitement qui résulte du dispositif proposé, en particulier à l'égard d'un demandeur qui se trouverait dans les mêmes circonstances de vulnérabilité que pourrait l'être le défendeur à la procédure.

Cette observation vaut *mutatis mutandis* pour l'article 15.

Article 8

Article 1385vicies ter proposé du Code judiciaire

27. Aucune justification n'est donnée quant au traitement des demandes de sanctions ou de dommages et intérêts selon la procédure prévue à l'article 735 du Code judiciaire pour les débats succincts. La référence à cette procédure pourrait soulever des problèmes en pratique dès lors qu'il s'agit d'une procédure qui concerne l'audience d'introduction, laquelle aura nécessairement déjà eu lieu au moment où s'ouvriront les débats sur les sanctions et les dommages et intérêts.

Het verdient aanbeveling een soortgelijke regeling in te voeren als die waarin artikel 780*bis*, tweede lid, van het Gerechtelijk Wetboek voorziet.²²

28. Het voorgestelde derde lid bevat een procedureregeling van internationaal privaatrecht. Die zou beter worden ondergebracht in het wetboek dat die aangelegenheid regelt.

Deze opmerking geldt *mutatis mutandis* ook voor het voorgestelde artikel 524*undecies*, derde lid, van het Wetboek van Strafvordering.

Artikel 9

Voorgestelde artikel 25, § 1, 10°, van het Wetboek van internationaal privaatrecht

29. De voorliggende bepaling strekt ertoe artikel 16 van richtlijn (EU) 2024/1069 om te zetten.

Om te zorgen voor een correcte omzetting, en gelet op de algemene opmerking dat bepaalde begrippen van het dispositief nauwkeuriger moeten worden omschreven, dienen de woorden “en er sprake is van misbruik van procesrecht” vervangen te worden door de woorden “en de procedure kennelijk ongegrond of onrechtmatig geacht wordt”.

Artikel 12

30. In de inleidende zin dient de wetsgeschiedenis van de te wijzigen titel IV van boek II van het Wetboek van Strafvordering te worden aangevuld door te verwijzen naar de laatste wijziging die aan een bepaling van die titel werd aangebracht.

Artikel 13

1. In de inleidende zin moet worden verwezen naar “hoofdstuk X van hetzelfde Wetboek, ingevoegd bij...”.

Artikel 14

*Voorgestelde artikel 524*novies* van het Wetboek van Strafvordering*

32. Op grond van artikel 108 van het koninklijk besluit van 28 december 1950 ‘houdende algemeen reglement op de gerechtskosten in strafzaken’ dient de burgerlijke partij die door zijn initiatief de strafvordering op gang brengt, in de daarin bepaalde gevallen de som die voor de kosten van de rechtspleging vermoedelijk nodig is, ter griffie neer te leggen. Gevraagd hoe het voorgestelde artikel 524*novies* van het Wetboek van Strafvordering zich tot deze regeling verhoudt, antwoordde de gemachtigde:

²² “In dat geval, wordt in dezelfde beslissing daarover uitspraak gedaan voor zover schadevergoeding voor tergend en roekeloos geding wordt gevorderd en toegekend. Indien zulks niet het geval is, worden de partijen verzocht toelichting te geven overeenkomstig artikel 775.”

Il semble préférable de retenir une règle semblable à celle prévue à l'article 780*bis*, alinéa 2, du Code judiciaire²².

28. L'alinéa 3 proposé contient une règle procédurale de droit international privé. Elle trouvera mieux sa place dans le Code qui règle cette matière.

Cette observation vaut *mutatis mutandis* pour l'article 524*undecies*, alinéa 3, proposé du Code d'instruction criminelle.

Article 9

Article 25, § 1, 10°, proposé du Code de droit international privé

29. La disposition examinée tend à transposer l'article 16 de la directive (UE) 2024/1069.

Afin d'assurer une correcte transposition et compte tenu de l'observation générale relative à la précision de certaines notions du dispositif, les mots “et qu'il y a eu un détournement de procédure” seront remplacés par les mots “et que la procédure est considérée comme manifestement infondée ou abusive”.

Article 12

30. Dans la phrase liminaire, on complétera l'historique du titre IV du livre II du Code d'instruction criminelle, à modifier, en faisant référence à la dernière modification qui a été apportée à une disposition de ce titre.

Article 13

31. Dans la phrase liminaire, on se référera au “chapitre X du même Code, inséré par ...”.

Article 14

*Article 524*novies* proposé du Code d'instruction criminelle*

32. En vertu de l'article 108 de l'arrêté royal du 28 décembre 1950 ‘portant règlement général sur les frais de justice en matière répressive’, la partie civile qui, de son initiative, engage la procédure pénale, est tenue, dans les cas qui y sont prévus, de déposer au greffe la somme présumée nécessaire pour les frais de la procédure. À la question de savoir comment l'article 524*novies* proposé du Code d'instruction criminelle s'articule avec cette disposition, le délégué a répondu en ces termes:

²² “En ce cas, il y sera statué par la même décision dans la mesure où il est fait droit à une demande de dommages et intérêts pour procès téméraire et vexatoire. Si tel n'est pas le cas, les parties seront invitées à s'expliquer conformément à l'article 775”.

“Beide regelingen sluiten elkaar niet uit.

Drie voorafgaande vaststellingen:

- Het algemeen reglement op de gerechtskosten in strafzaken (hierna: reglement) is vastgesteld bij koninklijk besluit en zal dus ondergeschikt zijn aan de wettelijke regeling opgenomen in het wetsvoorstel. Doch slechts in de mate dat het reglement strijdig zou zijn met de wettelijke bepaling, dient voorrang te worden verleend aan de wet.

- De borgstellingsverplichting van artikel 108 van het reglement slaat enkel op ‘de kosten der rechtspleging’ en is dus veel beperkter dan die van het ontworpen artikel 524*novies* Sv. (‘borgstelling voor de betaling van de uit het geding voortvloeiende kosten en schadevergoedingen waarin [de eiser] kan worden verwezen.’).

- De borgstellingsverplichting van artikel 108 van het reglement werkt automatisch, terwijl de borgstellingsverplichting van het ontworpen artikel 524*novies* Sv. na een verzoek door de verweerder moet worden bevolen door de rechter.

Een burgerlijke partij die de strafvordering op gang brengt met een rechtstreekse dagvaarding is krachtens artikel 108 van het reglement ertoe gehouden de som die voor de kosten der rechtspleging vermoedelijk nodig is ‘ter griffie neer te leggen’, d.w.z. in consignatie te geven bij de griffie. Pas als aan die voorwaarde is voldaan kan de zaak doorgang vinden.

Gaat het bovendien om een geval van vervolging van natuurlijke personen of rechtspersonen vanwege hun betrokkenheid bij publieke participatie, dan zal de verweerder zich op de nieuwe regels kunnen beroepen. Op grond van het ontworpen artikel 524*novies* Sv. kan de verweerder de borgstelling door de eiser vorderen. De rechter dient de borgstelling te bevelen en vast te leggen.

In de ontworpen bepaling wordt gesteld dat de borg ‘ook door enige andere zekerheid vervangen [kan worden]’ en dat ‘[d]e eiser wordt ontslagen van het stellen van de gevorderde zekerheid, indien hij de bepaalde som in consignatie geeft’. Dit maakt het mogelijk om rekening te houden met de som die reeds als borg in consignatie is gegeven krachtens artikel 108 van het reglement. Het kan immers niet de bedoeling zijn om beide verplichtingen naast en los van elkaar toe te passen: als de wettelijke borgstellingsregeling wordt geactiveerd, heeft die voorrang op en vervangt die de regeling in artikel 108 van het reglement. Maar voor het voldoen van de wettelijke verplichting tot borgstelling kan dus rekening gehouden worden met de reeds in consignatie gegeven som.

Vordert de verweerder deze wettelijke borgstelling niet of wordt ze om een of andere reden niet toegekend, dan blijft de verplichting borg te stellen op grond van artikel 108 van het reglement onverkort van toepassing.”

“Beide regelingen sluiten elkaar niet uit.

Drie voorafgaande vaststellingen:

- Het algemeen reglement op de gerechtskosten in strafzaken (hierna: reglement) is vastgesteld bij koninklijk besluit en zal dus ondergeschikt zijn aan de wettelijke regeling opgenomen in het wetsvoorstel. Doch slechts in de mate dat het reglement strijdig zou zijn met de wettelijke bepaling, dient voorrang te worden verleend aan de wet.

- De borgstellingsverplichting van artikel 108 van het reglement slaat enkel op ‘de kosten der rechtspleging’ en is dus veel beperkter dan die van het ontworpen artikel 524*novies* Sv. (‘borgstelling voor de betaling van de uit het geding voortvloeiende kosten en schadevergoedingen waarin [de eiser] kan worden verwezen.’).

- De borgstellingsverplichting van artikel 108 van het reglement werkt automatisch, terwijl de borgstellingsverplichting van het ontworpen artikel 524*novies* Sv. na een verzoek door de verweerder moet worden bevolen door de rechter.

Een burgerlijke partij die de strafvordering op gang brengt met een rechtstreekse dagvaarding is krachtens artikel 108 van het reglement ertoe gehouden de som die voor de kosten der rechtspleging vermoedelijk nodig is ‘ter griffie neer te leggen’, d.w.z. in consignatie te geven bij de griffie. Pas als aan die voorwaarde is voldaan kan de zaak doorgang vinden.

Gaat het bovendien om een geval van vervolging van natuurlijke personen of rechtspersonen vanwege hun betrokkenheid bij publieke participatie, dan zal de verweerder zich op de nieuwe regels kunnen beroepen. Op grond van het ontworpen artikel 524*novies* Sv. kan de verweerder de borgstelling door de eiser vorderen. De rechter dient de borgstelling te bevelen en vast te leggen.

In de ontworpen bepaling wordt gesteld dat de borg ‘ook door enige andere zekerheid vervangen [kan worden]’ en dat ‘[d]e eiser wordt ontslagen van het stellen van de gevorderde zekerheid, indien hij de bepaalde som in consignatie geeft’. Dit maakt het mogelijk om rekening te houden met de som die reeds als borg in consignatie is gegeven krachtens artikel 108 van het reglement. Het kan immers niet de bedoeling zijn om beide verplichtingen naast en los van elkaar toe te passen: als de wettelijke borgstellingsregeling wordt geactiveerd, heeft die voorrang op en vervangt die de regeling in artikel 108 van het reglement. Maar voor het voldoen van de wettelijke verplichting tot borgstelling kan dus rekening gehouden worden met de reeds in consignatie gegeven som.

Vordert de verweerder deze wettelijke borgstelling niet of wordt ze om een of andere reden niet toegekend, dan blijft de verplichting borg te stellen op grond van artikel 108 van het reglement onverkort van toepassing”.

Het strekt tot aanbeveling de mogelijkheid voor het vonnisgerecht dat moet oordelen over een verzoek tot borgstelling²³ op grond van het voorgestelde artikel 524*novies* van het Wetboek van Strafvordering, om rekening te houden met het reeds op grond van artikel 108 van het koninklijk besluit van 28 december 1950 in consignatie gegeven bedrag, uitdrukkelijk te bevestigen in de tekst van de voorgestelde bepaling.

Artikel 15

Voorgestelde artikel 524decies van het Wetboek van Strafvordering

33. De organisaties die op grond van het voorgestelde artikel 524*decies* van het Wetboek van Strafvordering een rol zouden kunnen spelen in een SLAPP treden volgens de toelichting niet op als een tussenkomende partij, maar als *amicus curiae*.

Het wetsvoorstel dient te worden aangevuld met een nadere omschrijving van de procedurele rechten en plichten van de *amicus curiae*, zodat duidelijk is hoe en tot wanneer hij een verzoek tot deelname kan doen, hoe daarover geoordeeld wordt en wat de gevolgen van een toelating zijn (bijvoorbeeld of hij aanspraak kan maken op een conclusietermijn, of hij het strafdossier mag inkijken, hoe en tot wanneer hij stukken aan de rechtbank mag overmaken en of hij ter zitting mag pleiten).²⁴

Artikel 16

Voorgestelde artikel 524undecies van het Wetboek van Strafvordering

34. Het strekt tot aanbeveling het voorgestelde artikel 524*undecies*, eerste lid, van het Wetboek van Strafvordering naar analogie met het ontworpen artikel 1385*vicies ter*, tweede lid, van het Gerechtelijk Wetboek (artikel 8 van het voorstel) aan te vullen met een zin die bepaalt dat de boete wordt geïnd door de bevoegde ambtenaar van de Federale Overheidsdienst Financiën belast met de inning en de invordering van niet-fiscale schuldvorderingen met aanwending van alle middelen van recht.²⁵

35. Anders dan wat gebeurt in het voorgestelde artikel 1385*vicies ter*, derde lid, van het Gerechtelijk Wetboek (artikel 8 van het voorstel) geeft het voorgestelde artikel 524*undecies*, tweede lid, van het Wetboek van Strafvordering niet aan dat er wat betreft de vergoedbare kosten voor vertegenwoordiging in rechte afgeweken wordt van de gebruikelijke regeling ter zake.²⁶ De voorgestelde bepaling dient op dit punt te worden aangevuld.

²³ Zie niettemin opmerking 23.

²⁴ Zie ook opmerking 25.

²⁵ Vgl. artikel 100, eerste lid, van het koninklijk besluit van 28 december 1950.

²⁶ Zie de artikelen 162*bis*, tweede lid, 176, 194 en 211 van het Wetboek van Strafvordering.

Il convient de confirmer explicitement, dans le texte de la disposition proposée, la possibilité pour la juridiction de jugement qui doit statuer sur une demande de cautionnement²³ en vertu de l'article 524*novies* proposé du Code d'instruction criminelle, de tenir compte de la somme déjà consignée sur la base de l'article 108 de l'arrêté royal du 28 décembre 1950.

Article 15

Article 524decies proposé du Code d'instruction criminelle

33. Les organisations qui, en vertu de l'article 524*decies* proposé du Code d'instruction criminelle, pourraient jouer un rôle dans une SLAPP/poursuites-bâillons n'interviennent pas, selon les développements, comme intervenantes mais comme *amicus curiae*.

La proposition de loi devra être complétée par une définition plus précise des droits et devoirs procéduraux de l'*amicus curiae*, de manière à établir clairement les modalités selon lesquelles et le délai dans lequel celui-ci peut introduire une demande de participation, de quelle manière il est statué sur celle-ci et les conséquences d'une autorisation (par exemple s'il peut prétendre à un délai pour conclure, ou s'il peut consulter le dossier pénal, comment et dans quel délai il peut transmettre des pièces au tribunal et s'il peut plaider à l'audience)²⁴.

Article 16

Article 524undecies proposé du Code d'instruction criminelle

34. Il se recommande de compléter l'article 524*undecies*, alinéa 1er, proposé du Code d'instruction criminelle par analogie avec l'article 1385*vicies ter*, alinéa 2, proposé du Code judiciaire (article 8 de la proposition) par une phrase précisant que l'amende est perçue par le fonctionnaire compétent du Service public fédéral Finances chargé de la perception et du recouvrement des créances non fiscales par toutes les voies de droit²⁵.

35. Contrairement à ce que dispose l'article 1385*vicies ter*, alinéa 3, proposé du Code judiciaire (article 8 de la proposition), l'article 524*undecies*, alinéa 2, proposé du Code d'instruction criminelle ne précise pas qu'en ce qui concerne les frais remboursables de représentation en justice, il est dérogé au dispositif usuel en la matière²⁶. La disposition proposée sera complétée sur ce point.

²³ Voir néanmoins l'observation 23.

²⁴ Voir également l'observation 25.

²⁵ Comparer avec l'article 100, alinéa 1er, de l'arrêté royal du 28 décembre 1950.

²⁶ Voir les articles 162*bis*, alinéa 2, 176, 194 et 211 du Code d'instruction criminelle.

36. In het voorgestelde artikel 524*undecies*, vijfde lid, van het Wetboek van Strafvordering wordt verwezen naar een termijn van ten hoogste drie maanden waarbinnen de rechter uitspraak doet. De tekst moet worden aangevuld met het startpunt van die termijn.

De afdeling Wetgeving bedenkt daarbij nog wel dat het Wetboek van Strafvordering reeds termijnen bevat waarbinnen de strafrechter uitspraak moet doen,²⁷ zodat de vraag rijst waarom daarvan in dit geval zou worden afgeweken.

Artikel 17

Voorgestelde artikel 524duodecies van het Wetboek van Strafvordering

37. Ervan uitgaande dat het voorgestelde artikel 524*duodecies* van het Wetboek van Strafvordering doelt op de erkenning en tenuitvoerlegging in België van een burgerlijke veroordeling uitgesproken door de buitenlandse strafrechter op vraag van de benadeelde die aldaar de strafvordering op gang zou hebben gebracht,²⁸ is dit artikel overbodig, vermits dat reeds bepaald wordt bij het voorgestelde artikel 25, § 1, 10°, van het Wetboek van Internationaal Privaatrecht (artikel 9 van het voorstel).²⁹ De bepaling moet bijgevolg worden weggelaten.

Artikel 18

38. De Koning dient de opdracht die hem wordt gegeven uit te voeren “binnen een jaar na de inwerkingtreding” van de aan te nemen wet. Hoewel vermoed kan worden dat het de bedoeling is van de indieners van het voorstel dat de betrokken steunverlening en opleidingsmogelijkheden een herhaald of blijvend karakter hebben, sluit de tekst van de bepaling niet uit dat de Koning daarin slechts eenmalig voorziet. In voorkomend geval strekt het tot aanbeveling die bedoeling duidelijker tot uiting te brengen.

²⁷ Zie de artikelen 163, eerste lid, 176, 190, derde lid, en 209 van het Wetboek van Strafvordering.

²⁸ Voor de tenuitvoerlegging in België van de in een staat buiten de Europese Unie opgelegde strafmaatregelen met toepassing van de verdragen en overeenkomsten die te dien einde zijn gesloten, gelden immers bijzondere regels (zie bv. de wet van 23 mei 1990 ‘inzake de overbrenging tussen Staten van veroordeelde personen, de overname en de overdracht van het toezicht op voorwaardelijk veroordeelde of voorwaardelijk in vrijheid gestelde personen, en de overname en de overdracht van de tenuitvoerlegging van vrijheidsbenemende straffen en maatregelen’ en de wet van 20 mei 1997 ‘betreffende de internationale samenwerking inzake de tenuitvoerlegging van inbeslagname en verbeurdverklaringen’).

²⁹ Volgens artikel 22, § 3, 1°, van dat wetboek betekent het begrip “rechterlijke beslissing” voor wat betreft de toepassing van de in dat wetboek opgenomen regels inzake erkenning en uitvoerbaarverklaring van buitenlandse rechterlijke beslissingen immers ruim “de beslissingen die worden gewezen door een instantie die een rechtsmacht uitoefent”.

36. L'article 524*undecies*, alinéa 5, proposé du Code d'instruction criminelle fait référence à un délai maximum de trois mois dans lequel le juge statue. Le texte sera complété par le point de départ de ce délai.

À cet égard, la section de législation remarque encore que le Code d'instruction criminelle contient déjà des délais dans lesquels le juge pénal doit statuer²⁷, la question se posant ainsi de savoir pour quel motif il y serait dérogé dans ce cas.

Article 17

Article 524duodecies proposé du Code d'instruction criminelle

37. Étant entendu que l'article 524*duodecies* proposé du Code d'instruction criminelle vise la reconnaissance et l'exécution en Belgique d'une condamnation civile prononcée par un juge pénal étranger à la demande de la personne lésée qui y aurait engagé la procédure pénale²⁸, cet article est superflu, dès lors que l'article 25, § 1er, 10°, proposé du Code de droit international privé le prévoit déjà (article 9 de la proposition)²⁹. En conséquence, la disposition sera omise.

Article 18

38. Le Roi est tenu de pourvoir à l'exécution de la mission qui lui est conférée “dans les douze mois qui suivent l'entrée en vigueur” de la loi à adopter. Bien que l'on puisse supposer que l'intention des auteurs de la proposition est de conférer au support et aux possibilités de formation concernés un caractère répétitif ou permanent, le texte de la disposition n'exclut pas que le Roi ne les prévoie que pour une seule fois. Il se recommande, le cas échéant, d'exprimer cette intention avec plus de clarté.

²⁷ Voir les articles 163, alinéa 1er, 176, 190, alinéa 3, et 209 du Code d'instruction criminelle.

²⁸ Des règles spéciales s'appliquent en effet pour l'exécution en Belgique des mesures pénales infligées dans un État tiers à l'Union européenne en application des traités et conventions conclus à cette fin (voir, par exemple, la loi du 23 mai 1990 ‘sur le transfèrement interétatique des personnes condamnées, la reprise et le transfert de la surveillance de personnes condamnées sous condition ou libérées sous condition ainsi que la reprise et le transfert de l'exécution de peines et de mesures privatives de liberté’ et la loi du 20 mai 1997 ‘sur la coopération internationale en ce qui concerne l'exécution de saisies et de confiscations’).

²⁹ Selon l'article 22, § 3, 1°, de ce Code, les mots “décision judiciaire” visent en effet, en ce qui concerne l'application des règles en matière de reconnaissance et d'exécution de décisions judiciaires étrangères contenues dans ce Code, “toute décision rendue par une autorité exerçant un pouvoir de juridiction”.

SLOTPMERKING

39. De tekst van het voorstel moet aan een grondig taalkundig nazicht worden onderworpen. Daarnaast zijn er een aantal discordanties tussen de Nederlandse en de Franse tekst die moeten worden verholpen. De afdeling Wetgeving wijst in dat verband alvast op het volgende:

– In de Franse tekst van het opschrift van hoofdstuk 3 dient te worden geschreven “Chapitre” in plaats van “Chaptire”.

– In de Nederlandse tekst van de inleidende zin van artikel 5 dient te worden geschreven “artikel 1385*novies decies*” in plaats van “artikel 138*novies decies*”.

– In de Nederlandse tekst van de voorgestelde artikelen 1385*novies decies*, eerste lid, laatste zin, van het Gerechtelijk Wetboek en 524*octies*, eerste lid, laatste zin, van het Wetboek van Strafvordering (artikelen 5 en 13) wordt gesproken over “een nabije datum”, terwijl het in de Franse tekst gaat om “une date ultérieure”.

– In de Nederlandse tekst van het opschrift van het in titel IV van boek II van het Wetboek van Strafvordering in te voegen hoofdstuk X (artikel 12) wordt verwezen naar gevallen “van vervolging van...”, terwijl het in de Franse tekst gaat om “cas de demandes contre...”.

– In de Franse tekst van de inleidende zinnen van de artikelen 13 tot 17 dient te worden gesproken over respectievelijk de artikelen 524*octies* tot 524*duodecies* in plaats van de artikelen 542*octies* tot 542*duodecies* van het Wetboek van Strafvordering.

– In de Nederlandse tekst van het voorgestelde artikel 524*novies*, eerste lid, van het Wetboek van Strafvordering (artikel 14) wordt gesproken over “de verweerder”, terwijl het in de Franse tekst gaat om “cette personne”.

– In de Nederlandse tekst van de inleidende zin van artikel 17 dient te worden geschreven “artikel 524*duodecies*” in plaats van “artikel 524*novies*”.

De griffier,

Vanessa WIAME

De voorzitter,

Patrick RONVAUX

OBSERVATION FINALE

39. Le texte de la proposition doit faire l’objet d’un examen approfondi du point de vue de la correction de la langue. En outre, un certain nombre de discordances entre les versions française et néerlandaise doivent être éliminées. À ce propos, la section de législation relève déjà les problèmes suivants:

– dans la version française de l’intitulé du chapitre 3, il convient d’écrire “Chapitre” au lieu de “Chaptire”;

– dans la version néerlandaise de la phrase liminaire de l’article 5, il convient d’écrire “artikel 1385*novies decies*” au lieu de “artikel 138*novies decies*”;

– dans la version néerlandaise de l’article 1385*novies decies*, alinéa 1er, dernière phrase, proposé du Code judiciaire et de l’article 524*octies*, alinéa 1er, dernière phrase, proposé du Code d’instruction criminelle (articles 5 et 13), il est question de “een nabije datum” alors que la version française mentionne “une date ultérieure”;

– la version néerlandaise de l’intitulé du chapitre X, à insérer dans le titre IV du livre II du Code d’instruction criminelle (article 12) fait mention des cas “van vervolging van...”, tandis qu’il s’agit dans la version française des “cas de demandes contre...”;

– dans la version française des phrases liminaires des articles 13 à 17, il convient de faire mention, respectivement, des articles 524*octies* à 524*duodecies* au lieu des articles 542*octies* à 542*duodecies* du Code d’instruction criminelle;

– la version néerlandaise de l’article 524*novies*, alinéa 1er, proposé du Code d’instruction criminelle (article 14) fait mention de “de verweerder”, alors qu’il s’agit dans la version française de “cette personne”;

– dans la version néerlandaise de la phrase liminaire de l’article 17, il y a lieu d’écrire “artikel 524*duodecies*” plutôt que “artikel 524*novies*”.

Le greffier,

Vanessa WIAME

Le président,

Patrick RONVAUX